बोदेबर्साइन नगरपालिका

स्थानीय राजपत्र

खण्डः ४ संख्याः १ मितिः २०७६।०४।०१

भाग–२

बोदे बर्साइन नगरपालिकाको छैठौं नगर सभामा प्रस्तुत आर्थिक वर्ष २०७७/७८ को नीति तथा कार्यक्रम

बोदेबर्साइन नगरपालिका

बोदेबर्साइन, सप्तरी

प्रदेश नं २, नेपाल

बोदे बर्साइन नगरपालिकाको छैठौं नगर सभामा प्रस्तुत आर्थिक वर्ष २०७७/७८ को नीति तथा कार्यक्रम

प्रमुख श्री आतेश कुमार सिंह ज्यू बाट बोदेबर्सान नगरपालिकाको छैठौं नगर सभामा प्रस्तुत् आर्थिक वर्ष २०७७/०७८ का लागि वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम

नगर सभाका उप प्रमुखज्यू,
नगर कार्यपालिकाका सदस्यज्यूहरु,
नगर सभाका सदस्यज्यूहरु,
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत तथा सम्पूर्ण कर्मचारी मित्रहरु

सदस्य महोदय,

१. पृष्ठभूमी : नगरपालिकाको आर्थिक वर्ष २०७७/७८ को नीति तथा कार्यक्रम यस गरिमामय सभा समक्ष प्रस्तुत गर्न पाउँदा म गौरवान्वित भएको छु । नेपाल एक स्वाधीन र सार्वभौम सत्ता सम्पन्न मुलुक हो । ईतिहासको विभिन्न कालखण्डहरुमा नेपाली जनताले गरेका वलिदानीपूर्ण संघर्षहरु जनआन्दोलन, जनयुद्ध, मधेश आन्दोलन लगायतका सबै किसिमका राजनीतिक आन्दोलनबाट संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक नेपालको संबिधान घोषणा भै हामी यसको कार्यान्वयनको चरणमा छौ । यस बोदेबर्सान नगरपालिकालाई समृद्ध तथा विकसित पुर्याउने काम आफैमा चुनौतिपूर्ण भएता पनि यस निर्माणका विभिन्न चुनौति तथा अपठयाराका खुटकिलाहरुलाई हामीलाई हामीले तीन आर्थिक वर्ष पार गरेका छौं । यस निर्माण तथा समृद्ध बोदेबर्साईन नगरपालिका बनाउने काममा यहाँहरुले गरेको सहयोग तथा योगदानहरुलाई बोदेबर्साइन नगरपालिकाले कादर गर्दै अगामी दिनहरुमा यीकार्यहरुमा यहाँहरुको सहयोग तथा योगदानको थप अपेक्षा गर्दछ । संविधानले स्थानीय तहलाई दिएको कार्यपालीकीय, व्यवस्थापकीय र न्यायीक अधिकार मध्ये आज हामी नगर सभामार्फत व्यवस्थापकीय अभ्यास गर्न गइरहेका छौं । अतः यस ऐतिहासिक दिनमा बोदे बर्साइन नगरपालिकाको छैठौ नगरसभामा उपस्थित हुनु हुने सबै नगर सभाका सदस्यज्यूहरु तथा कर्मचारी मित्रहरुलाई हार्दिक स्वागत गर्दछु ।

नगर सभाका सदस्यज्यूहरु,
स्थानीय सरकार; नेपाली जनताको दशकौं देखिको त्याग, बलिदान र लामो संघर्षको उपलब्धि हो । बलिदानीपूर्ण संघर्षबाट प्राप्त र ऐतिहासिक संविधानसभाबाट जारी भएको नेपालको संविधान अनुसार स्थापित स्थानीय तहका अधिकारहरुलाई अभ्यास गर्ने अभियानमा हामी अघि बढिरहेका छौं । यस अवसरमा म लोकतन्त्र प्राप्तिको लामो संघर्ष एवं आन्दोलनका क्रममा आफ्नो अमूल्य जीवन बलिदान दिनुहुने सम्पूर्ण ज्ञात अज्ञात शहिदहरुप्रति भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछु । साथै, विभिन्न आन्दोलनका क्रममा घाइते, वेपत्ता नागरिकप्रति उच्च सम्मान प्रकट गर्न चाहन्छु । विश्व महामारीका रुपमा फैलिएको COVID-19 का कारण ज्यान गुमाउने नेपाली जनताहरु प्रति हार्दिक श्रद्धञ्जली अर्पण गर्न चाहन्छु साथै यसबाट संक्रमित मानसिहरुको सिघ्र स्वाशस्थ लाभको कामना गर्दछु ।

यस जोखिम परिस्थितिमा अग्रपन्थिमा रहेर सेवा गर्ने चिकित्सक, नर्स, स्वास्थ कर्मी, सुरक्षा कर्मी, सरसफई कर्मी एम्बुलेन्स लगायत सम्पूर्ण कर्मचारीहरुको म उच्च प्रसंशा गर्दछु । कोभिड १९ रोकथाम तथा नियन्त्रणमा सहयोग गर्ने सम्पूर्ण संघ संस्था, शिक्षण संस्था तथा सम्पूर्ण नगर बासीहरु प्रति म हार्दिक अभार ब्यक्त गर्दछु । अगामी दिनमा हामी सबै एक ढिक्का भएर यस विरुद्ध लडन तपाईहरुको साथ र सहयोगको लगि अब्हान गर्दछु ।

नेपालको संविधान तथा अन्य प्रचलित कानूनले जनताले पाउने सार्वजनिक सेवा प्रवाह तथा विकास निर्माण कार्यलाई तिब्रता प्रदान गरी छिटो छरीतो एवं सहज बनाई उनीहरुको जीवन स्तर उकास्न र स्थानीय सरकार तथा नेपाल सरकार प्रति उनिहरुको विश्वास उच्च कायम गर्न स्थानीय सरकारको परीकाल्पना गरी यथेष्ठ अधिकारहरु दिएकाछन् । यस कममा हामी तीन आर्थिक वर्षका तीन ओटा नीति, कार्यक्रम तथा बजेटहरु कार्यान्वयन गरी सकेकाछौ । आज हामी बोदे बर्साइन नगरपालिकाको सममानीत छैठौ नगर सभामा अगामी आर्थिक वर्ष २०७७।७८ को नीति, कार्यक्रम तथा बजेटको बारेमा छलफका लागि उपस्थित भएका छौं ।

बोदेबर्साइन नगरपालिका लोकतन्त्रका न्यूनतम् आधारभूत मूल्य मान्यता, बहुलवादी खुला समाज, मानव अधिकार, लोकतन्त्र, सामाजिक न्याय, सहकारिता, सहअस्तित्व र समन्वयको सिद्धान्तलाई आत्मसात गर्दै विधिको शासनप्रति पूर्णप्रतिबद्ध छ । लोकतन्त्रलाई सामाजिक जीवन पद्धतिका रुपमा स्थापित गर्ने कुरामा नगरपालिका हरपल प्रयत्नशील छ । वर्तमान समयमा शासकीय व्यवस्थामा आएको परिवर्तनको अनुभूति सबै नगरबासीले गर्न सकून् भन्नेमा हामीहरु अत्यन्त सचेत छौं ।

बोदेबर्साइन नगरपालिकाको तिब्र आर्थिक बिकास गर्नु आजको हाम्रो आवश्यकता हो । स्वाधिन, आत्मनिर्भर तथा अन्तरनिर्भर अर्थतन्त्र निर्माण गर्दै सामाजिक न्याय सहितको दीगो र फराकिलो आर्थिक वृद्धि हासिल गर्ने हाम्रो प्रस्थान बिन्दु हो भने बोदेबर्साइन नगरपालिका सहित मुलुकको समृद्धिमा योगदान पुर्याई संघीय सरकारको मुल लक्ष्य **"समृद्ध नेपाल सुखी नेपाली"** लाई साकार पार्दै समाजबाद उन्मुख अर्थतन्त्र निर्माणमा योगदान पुऱ्याउनु हाम्रो लक्ष्य हो ।

१.२. चालु आ.व.२०७६/७७ को नीति तथा कार्यक्रमको समीक्षा

नगरको आर्थिक, सामाजिक, भौगोलिक तथा सांस्कृतिक विविधतालाई आत्मसाथ गर्दै सन्तुलित र समन्यायिक विकासको बाटोमा अघि बढ्न यस नगरपालिका दृढ संकल्पित छ । सकारात्मक सोच, योजनाबद्ध र प्राथमिकता प्राप्त विकास अवधारणाबाट मात्र विकास सम्भव छ र सोही आधारमा विकास निर्माणका कामहरु हुनुपर्छ भन्नेमा नगरपालिका विश्वस्त छ । नगरपालिकाको दीगो र समतामूलक विकासका लागि एक्लो नगरपालिकाबाट मात्र सम्भव हुँदैन यसका लागि सम्पूर्ण नगरवासीहरुको सहभागिता, संलग्नता र अपनत्वको अति नै जरुरी हुन जान्छ । । **'मालिक होइन, सेवक हौं'** भन्ने मान्यतामा आधारित जनउत्तरदायी, पारदर्शी, मेहनती र सहयोगी संयन्त्रबाट नै समृद्धि हासिल गर्न सकिन्छ भन्ने मान्यतालाई नगरपालिकाले आफ्नो मार्गदर्शनका रुपमा ग्रहण गरेको छ ।

कृषि विकास तर्फ

- गेहुँ बीउ अनुदानमा बितरण, तरकारी बीउ अनुदानमा बितरण, कृषक तालीमहरु संचालन, बाली संरक्षण कार्यक्रम, कृषक समूहहरु गठन तथा परिचालन, साना सिचाई कार्यक्रम तथा

धान विउ वितरण जस्ता कार्यक्रमहरु चालु आ.ब.मा कृषि विकास शाखाबाट संचालन भएका छन ।

पशु विकास तर्फ

घाँस बीउबितरण, पशु सेवा तालीम, मासु पसल सुधार, पशु स्वास्थ्य कार्यक्रम, पशु शिवीर संचालन, नश्ल सुधार कार्यक्रमहरु संचालन भएकाछन ।

स्वास्थ्य तर्फ

चालु आ.ब.मा स्वास्थ तर्फ बार्षि नियोजित कायक्रम भन्दा पृथक तथा ब्यवस्थापनको दृष्टीकोणले अत्यन्त चुनौतिको रुपमा कारोना भाइरको संक्रमण देखापरेकोछ । चैत्र मसान्तको दोश्रो हप्ता देखि नेपाल सरकारको निर्देशनमा विदेश तथा स्वदेशका अन्य जिल्लाबाट आउने व्यक्तिहरुलाइ आइशोलेसनका लागि चन्द्रा नमूना मा.बि.मा एउटा क्वारेनटाइन स्तथापना गरिएको थियो पछि भारतबाट आउने मानिसको संख्या बढेकोले वडा नं ८ थप एउटा गरी दुई ओटा क्वारेनटाइन संचालन गरेका थियौ । यस रोगको संक्रमण रोक थामका लागि सम्पूर्ण नगरवासीलाइ सावुन, स्यानिटाइजर तथा मास्क वितरण गरेका थियौ भने उक्त भाइरसलाइ स्यानिटाइज गर्न सवै वाडमा औषधि छर्केकिइयो । लकडाउनका कारण प्रत्यक्ष प्रभावित दैनिक ज्यालादारी गर्ने ब्यक्तिहरुलाइ राहतका प्याकेजहरु वितरण गरियो । यस चुनौतिपूर्ण समयमा पनि आफनो ज्यान जोखिममा पारी दैनिका कार्यक्षेत्रमा खटने स्वास्थकर्मी कर्मचारी लागायत अन्य कर्मचारी ज्यूहरु लाई फेरी पनि म धन्यबाद दिन चाहन्छु । यसका अतिरीक्त स्वास्थ तर्फका नियमित खोप तथा तालीमहरु संचलन भएका छन ।

शिक्षा तर्फ

कोरोना भाइरस संक्रणमा शिक्षा क्षेत्रलाई नराम्ररी प्रभावित पारेकोछ । शैक्षिक सत्रको अन्तिम तथा महत्वपूर्ण समयमा लकडाउन घोषणा भएकोले समुदायिक तथा निजी विद्ययालहरु बन्द हुनुका कारण कक्षा १० को अन्तिम एस.ई.ई. परीक्षा संचालन हुन सकेन । कक्षा १ देखि १० सम्मको परीक्षाहरु हामीले समयमै सम्पन्न गरिसकेका छौ तथा नतीजा समेत प्रकाशन भइसकेको छ । यस भाइरको संकमणको जोखिमाका करण सरकाले घोषण गरेका लकडाउनका कारण यस वर्षको शैक्षिक सत्र सुरुहुन निरधारीत समय भन्दा ढिलोहुन गएकोछ ।

गैर सरकारी क्षेत्र

सिमीत क्षेत्राधिकार भएको गैर सरकारी संस्थाहरुको दर्ता तथा नवीकरणको कार्य स्थानीय तहलई प्रदान गरेको छ । संघ संस्था दर्ता ऐन तथा सहकारी दर्ता सम्बन्धी ऐन जारी भई चालु आर्थिक वर्षमा सहकारी संस्थाहरु तथा महीला समूह एवं कृषि समूहरु एवं संघ संस्थाहरुको दर्ता भएका छन ।

अब म आगामी आर्थिक वर्ष २०७७७८ का लागि प्रस्तावित नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तूत गर्न चाहान्छु ।

सोच : विकासका कार्यलाई जनमुखी बनाउँदै नगरवासीहरुको, आर्थिक क्रियाकलापको बढोत्तरी गरी, सामाजिक न्याय तथा समान्तामा अधारीत कुनै पनि भेदभाव रहित सरल र सहज जीवन यापनका अधारहरुको सुनिश्चित गर्ने ।

लक्ष्य : आर्थिक, सामाजिक तथा पूर्वाधारका क्षेत्रहरुमा लगानी बृद्धी गरी जनताहरुको अर्थिक कृयाकलापका अवसरहरु सृजना गर्दै क्षमता विकासको माध्यम उनिहरुलाई विकास निर्माण कार्यको प्रत्यक्ष लाभ दिलाउने ।

उद्देश्य : बोदेबर्साइन नगरलाई कृषि, पर्यटन, शिक्षा, स्वास्थ्य, व्यापार र पूर्वाधार बिकासका माध्यमबाट आर्थिक, सामाजिक तथा सांस्कृतिक रुपमा सम्पन्न, वातावरणीय दृष्टिले स्वच्छ, शहरी सुविधा सम्पन्न व्यवस्थित नमूना शहर निर्माण गर्ने उद्देश्य अगामी आर्थिक वर्षमा लिइनेछ ।

उल्लिखित दीर्घकालीन सोंच, लक्ष्य तथा उद्देश्य मुताविक यस नगरपालिकाले आ.व.२०७७/०७८ मा अवलम्वन गर्ने नीति तथा कार्यक्रम सम्मानित नगर सभा समक्ष प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

क) आर्थिक विकास :

१. कृषि तथा पशुपन्छी

- **"आर्थिक समृद्धीको पहिलो आधार कृषि"** भन्ने मूल नाराका साथ अगाडि सारिएको बिकासको प्रवाहलाई कृषि उत्पादनमा व्यावसायीकरण, आधुनिकीकरण, यान्त्रिकरण तथा बजारीकरण विशेष जोड दिदै सामुहिक खेती प्रणाली, सामुहिक पशुपालन र विकास गरी कृषि क्षेत्रलाई आत्मनिर्भर र मर्यादित बनाउने नीति अवलम्वन गरिनेछ ।
- सामूहिक खेति प्रणालीलाई प्रोत्साहन गर्न कम्तिमा २० विघा जग्गा भएको र्कषक समूहलाई कृषि औजार विरण गर्न आबश्यक बजेट बिनियोजन गरिनेछ ।
- उत्पादिन कृषि उपजहरुको भण्डारण तथा सुरक्षको लागि अगामी आ.ब.मा कोल्ड स्टोर निर्माणको योजना प्राथमिक्तामा राखि केन्द्र तथा प्रदेश सरकार सँग आर्थिक सहयोगका लागि माग गरिनेछ ।
- यस क्षेत्रको प्रचार प्रसार तथा पहिचानको लागि ब्यवसायिक खेतिमा अधारीत कागति उत्पादन लाई प्रोत्साहन गर्न आबश्यक बजेटको ब्यवस्था गरिनेछ ।
- ब्यवसायिक माछापालनलाई प्रवर्द्धन गर्न कम्तिमा ५ कट्ठा जग्गामा पोखरी खन्न प्रति किसानलाई ५० प्रतिशत अनुदान दिइनेछ ।
- यस क्षेत्रका किसानहरुको पहिलो समस्या सिचाइ भएको हुनाले कृषि विद्युतिकरण गर्दै डिप बोरिङ जडान गरी सिचाईको समस्यालाई सहजिकरण गरिनेछ ।
- आगामी आ.व.मा पनि फलफूलका विरुवा वितरण गरिने कार्यलाई निरन्तरता दिईने छ ।
- कृषि बीउविजन, नश्ल, मलखाद र रसायन तथा औषधिहरूको आपूर्ति, उपयोग र नियमनलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाइनेछ ।
- यस नगरपालिकाको एकमात्र गुदरीहटियालाई ब्यवस्थित गरि अन्य कृषि बजारको पहिचान गरि निमार्ण कार्यलाइ प्राथमिकतामा राखि कृषसकहरुलाई कृषि बजार सम्मको पहुच सुनिश्चित गर्दै विचोलीयाहरुलाई निरुत्साहित गरिनेछ ।
- कृषकहरुलाई आवश्यक पर्ने बीउ उत्पादनलाई बढावा दिन मूल बीउबाट बिउ उत्पादन कार्यकममा प्रोत्साहन दिई उन्नत बीउ वितरण र पशुको नश्ल सुधारमा अनुदानको व्यवस्था गरिने छ ।
- सामुहिक तथा सहकारी खेतीलाई प्रोत्साहित गर्न विशेष अनुदानको व्यवस्था गरिने छ ।
- ब्यवसायिक बाखापालन, कुखुरा पालन, गाई पालन वा भैंसी पालन गर्ने कृषक समूह वा किसान लाई निर्देशिका बनाई अनुदान वा विषेश सहुलियत दिइनेछ ।
- कृषकहरुको सहुलियतका लागि अनुदानमा बिउ उपलब्ध गराउने कार्यलाई निरन्तरता दिईने छ ।

२. सहकारी

- ***गाउँ गाउँमा सहकारी घरघरमा रोजगारी*** मुल नाराका साथ कृषि तथा कृषिजन्य उत्पादन तथा उद्योगको प्रवर्द्धनका लागि सहकारीताको माध्यमबाट अभियान संचालन गरिने छ ।
- बचत तथा ऋण सहकारीको दर्तालाई निरुत्साहित गर्दै कृषि सहकारी संस्था श्रमिक सहकारी संस्थाहरुको आबश्यक्ता र सम्भाब्यता पहिचान गरी सहकारी दर्ता कार्यलाई अगाडि बढाइनेछ ।
- विगतमा दर्ता भएका सहकारी संस्थाहरुको अभिलेखिकरण गर्दै ती संस्थाहरुको क्रियासीलता, सदस्यहरुको लगानीको सुरक्षा, पून्जी तथा कारोबारको अनुगमन गरी प्राप्त विश्लेषणको अधारमा प्रचलीत कानून अनुसार दण्ड र प्रोत्साहनको ब्यवस्था मिलाइनेछ ।
- सहकारीका माध्यमबाट सामूहिक कृषि फर्म तथा कृषि उद्योग संचालन गर्ने कृषि सहकारी संस्थालाई विशेष अनुदानको ब्यवस्था गरिनेछ ।
- सहकारी संस्थाहरुको क्षमता अभिवृद्धि र संस्थागत विकास मार्फत कृषि लगानीमैत्री वातावरण श्रृजना गरिनेछ ।

३. उद्योग तथा वाणिज्य

- नगरलाई आर्थिक रुपले आत्मनिर्भर बनाउन नगर क्षेत्रभित्र उद्योग स्थापनाका लागि उद्योग मैत्री नितिहरू अवलम्बन गर्नुका साथै उद्योगीहरूलाई उद्योग स्थापना गर्न प्रोत्साहित गरिनेछ ।
- औद्योगिक कोरिडोर कायम गरि ठुला, मझौला र साना उद्योगहरु संचालन गर्नको लागि उद्योग विकासको सम्भाव्यता अध्ययन गरी आवश्यक नीति तर्जुमा गरिने छ ।
- गरिबीको रेखामुनी रहेको पुर्ण बेरोजगारलाई तालिमको माध्यमबाट उद्यमशिलताको बिकास गराइ उद्यमी बनाइने छ ।
- नयाँ उद्योगहरु स्थापना गर्न लगानी मैत्रि वातावरण श्रृजना गरी रोजगारीका अवसर सिर्जना गरिने छ ।
- बढ्दो विदेश पलायन रोक्न स्थानीय स्तरमै युवाहरुलाई उद्यमशिल बनाउँदै लगिनेछ ।
- स्थापना हुने र संचालनमा रहेका उद्योग, फर्म तथा पसलहरुको दर्ता र नियमन गरिने छ ।
- उपभोक्ता हीत संरक्षण गरिने छ ।
- लघु, घरेलु तथा साना उद्योगको दर्ता, नवीकरण, खारेजी र नियमन गरी औद्योगिक अनुशासन कायम राखिनेछ ।
- व्यापारिक फर्म, पसलको दर्ता, अनुमती, नवीकरण, खारेजी र नियमन गरिनेछ । यस नगरपालिकाको क्षेत्र भित्र संचालनमा रहेका व्यसाय तथा इट्टा उद्योगहरुको अभिलेखिकरण गरिनेछ । अभिलेखिकरणमा नआउने व्यवसाय तथा उद्योगहरुलाई कारवाही गरिनेछ ।

४. खानी तथा खनिज

- जथाभावी अनियन्त्रित रुपमा भइरहेको बालुवा, माटो उत्खननलाई रोकीनेछ एवं खानी तथा खनिज पदार्थ सम्बन्धी सूचना तथा तथ्याङ्क सङ्कलन, अभिलेखन तथा व्यबस्थापन लगायतका कार्य प्रारम्भ गरिनेछ ।
- आगामी आ.व.मा नगरपालिकाको क्षेत्राधिकार भित्र रहेका खरक तथा बिहुल नदीहरुमा बालुवा, माटो लगायतका खानी तथा खनीजजन्य पदार्थहरुको ठेक्का मार्फत कर दस्तुर शुल्क असुली गर्ने नीति लिइनेछ ।

५. रोजगार प्रबर्द्धन तथा गरिबी न्यूनीकरण

- गरिबी निवारण सम्बन्धी स्थानीय नीति, कानून, मापदण्ड, नियमन र अध्ययन अनुसन्धान गरिनेछ ।
- गरिबी निवारणको स्थानीय रणनीति तर्जूमा गरि रोजगारीका अवसर सिर्जना गरिनेछ ।
- गरिब घरपरिवार पहिचानसम्बन्धी स्थानीय सर्वेक्षण, सूचना व्यवस्थापन र नियमन कार्य अघि बढाइनेछ ।
- गरिबी निवारण सम्बन्धी राष्ट्रिय, प्रादेशिक र स्थानीय संस्थासँग सम्पर्क, समन्वय र सहकार्य गरिनेछ ।
- रोजगार तथा बेरोजगारको तथ्याङ्क सङ्कलन, प्रशोधन र सूचना प्रणालीको स्थापना गरिनेछ ।
- पहिचान भएका गरिब घरपरिवार एवं लक्षित समूह सम्बन्धी स्थानीय योजना, कार्यक्रम, स्रोत परिचालन र व्यवस्थापन गरी आय आर्जनको अवसर प्रदान गर्ने कार्यको थालनी गरिनेछ र
- संघीय र प्रदेश कानून बमोजिम स्थानीय तहमा सुकुम्बासीको पहिचान र अभिलेखन गरी वास्तविक सुकुम्बासीको जीविकोपार्जन र बसोबास व्यवस्थापन गर्ने कार्य प्रारम्भ गरिनेछ ।
- प्रधानमन्त्री युवा रोजगार कार्यक्रम अन्तगर गत वडाहरुबाट संकलन भएका व्यक्तिहरुलाई प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रममा आवद्ध गराउन अनिवार्य रुपमा बैंक खाता खोल्न प्रोत्सान गरिनेछ ।

ख) सामाजिक विकास

१. शिक्षा

"दक्ष जनशक्ति गुणस्तरिय शिक्षा, आत्मनिर्भर एबं समृद्ध नगर हाम्रो अपेक्षा" भन्ने मुल नारा सहित शैक्षिक क्षेत्रमा ब्यापक सुधारसँगै बिकासको निति लिइनेछ ।

- ३ वर्षदेखि ५ वर्षमुनिका बालबालिकाको लागि प्रारम्भिक बाल विकासको अवधारणा अनुसार विद्यमान केन्द्रलाई व्यवस्थित गर्दै आधारभूत विद्यालयमा बाल विकास केन्द्रहरुलाई सुदृढिकरण गरिनेछ ।
- सामुदायिक आधारभूत र माध्यमिक विद्यालयका गुणस्तरीय शिक्षाका लागि उच्च प्राथमिकताका साथ अगाडि बढाईनेछ । विद्यालयका भौतिक पूर्वाधारहरुको स्तरोनति गरीनेछ ।

- नगरपालिका भित्र एउटा पुस्तकालय निर्माण गर्न आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरिनेछ ।
- आगामी आर्थिक बर्ष भित्र नगरलाई पूर्ण साक्षर नगर बनाउने नीति अवलम्वन गरीने छ । साथै शिक्षण सिकाईको नवीन पद्दती (जस्तै **Talking & Audio Visual Method)**लाई अगिंकार गर्ने नीति अवलम्वन गरीने छ ।
- अति गरीव दलित, असहाय, हरुवा चरुवा तथा द्वन्द्व पिडित बालबालिकालाई **"नगर प्रमुख शैक्षिक छात्रबृति"** प्रदान गरी पढ्न पाउने हकको सुनिश्चित गरिनेछ ।
- विद्यालय सुशासन, पारदर्शिता र जवादेहिता अभिबृद्धिको लागि बिधालयमा सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक लेखा परीक्षण र अन्तिम लेखा परीक्षणलाई वास्तविकतामा आधारित बनाइने छ ।
- युवाहरुलाई सरकारी सेवामा आकर्षित गर्दै देश सेवाको भावनामा अभिप्रेरित गरि रोजगारीमा अभिवृद्धि गर्नको लागि लोक सेवा आयोग, शिक्षासेवा आयोग जस्ता परीक्षालाई लक्षित गरी कोचिङ्ग र तालिम कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- बोदेबर्साइन नगरपालिकामा व्यवस्थित नगर स्तरीय पुस्तकालय भवन निमार्णका लागि पहल गरिनेछ ।
- शैक्षिक बेरोजगारी समस्यालाई ध्यानमा राखी व्यवसायिक, सीपमुलक र व्यवहारिक शिक्षामा जोड दिईनेछ ।
- बिद्यालयको शिक्षणमा प्रभावकारिता ल्याउन अनुगमन, निरिक्षण र सुपरिवेक्षण गरिने छ ।
- शिक्षा क्षेत्रमा मौलाउदै गइरहेको निजीकरण एबं ब्यवसायीकरणलाई न्युनिकरण गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
- शिक्षामा सबैको समान अधिकार र पहूँच पुऱ्याउन अनिवार्य आधारभुत शिक्षालाई प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गरिने छ ।
- शैक्षिक बेरोजगारी समस्यालाई ध्यानमा राखी ब्यबसायिक, सिपमुलक र ब्यबहारिक शिक्षा केन्द्रीत कार्यक्रम गरिने छ ।
- सबै बिद्यालयहरुमा भौतिक पूर्बाधार एबं शिक्षक ब्यबस्थापनमा जोड दिइने छ ।
- शैक्षिक उपलब्धीको आधारमा शिक्षक एबं बिद्यालयलाई पुरस्कृत गरिने छ ।
- बिद्यार्थी संख्या, सुगमता आदि मापदण्डका आधारमा बिद्यालयहरुमा दबसन्दि मिलान कार्यलाई अगाडी बढाइनेछ ।
- नगर स्तरमा बहुमुखी प्राबिधिक शिक्षालय स्थापना गर्ने नीति अबलम्बन गरिने छ ।
- वालविकास र सामुदायिक अध्ययन केन्द्रलाई समय सापेक्ष व्यवस्थित र परिमार्जित गर्ने गरि TOR बनाइने छ ।
- शिक्षा सुधारका लागि "**नगर शिक्षा नीति"** बनाइने छ ।
- आगामी शैक्षिक सत्र देखि प्राविधिक विद्यालय संचालन गर्न विद्यालयलाई विशेष अनुदान सहयोग गरिने छ ।
- विशेष कक्षा संचालन भएका विद्यालयलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- विद्यालय क्षेत्र सुधार योजना अन्तरगत क्षमता अभिबृद्धि तथा गोष्ठि संचालन गरिने छ ।

- स्नातक र स्नाकोत्तर तहको कक्षा सञ्चालन गर्न संस्था स्थापनाका लागि जोड आवश्यक पहल गरिनेछ । हरेक माध्यमिक विद्यालयमा विज्ञान र कम्प्युटर प्रयोगशालाको व्यवस्था गरिनेछ ।
- स्थानीय भाषाको संरक्षण तथा सम्बर्धनका लागि स्थानीय भाषामा आधारित पाठ्यक्रम तयार गरी पठन पाठन गर्ने कार्यका लागि समुदायलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- दलित तथा गरिब विद्यार्थीहरूका लागि थप विशेष कक्षाहरू सञ्चालन तथा छात्रवृत्तिको व्यवस्था गरिनेछ ।
- विद्यालयमा रहेका बाल क्लवलाई थप व्यवस्थित गरिनेछ ।
- महिनाबारीका कारण छात्रा कक्षामा अनुपस्थित हुने अवस्थालाई अन्त्य गरी विद्यालयमा नै छात्रामैत्री शौचालय एवम् निस्शुल्क स्यानेटरी प्याडको व्यवस्था गरिनेछ ।
- विद्यालयका वार्षिक कार्यक्रम भेलामा अभिभावक, शिक्षक र विद्यार्थीको अनिवार्य सहभागिताको लागि विशेष कार्यक्रम लागु गरिनेछ
- बालिका शिक्षा प्रवर्द्धनका लागि सकारात्मक विभेदका आधारमा बालिकाका लागि विशेष प्रोत्साहन कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- प्रत्येक विद्यालयमा बालमैत्री, अपाङ्गमैत्री एवम् छात्रा मैत्री शौचालय निर्माण गरी सञ्चालन गरिनेछ ।
- विद्यालयमा स्वच्छ खानेपानी र साबुन पानीले हात धुने व्यवस्था लागु गरिनेछ ।
- वडा कार्यालयको सिफारीसको आधारमा वालवालिकालाई विद्यालय नपठाउने व्यक्तिहरुलाई नगरपालिकाले प्रदान गर्ने सार्वजनिक सेवा (जस्तै सामाजिक सुरक्षा भत्ता र सबै प्रकारका सिफारीसहरु) बाट बञ्चित गर्ने नीति कडाईका साथ कार्यान्वयन गरीनेछ ।
- नगरपालिका क्षेत्रमा रहेको आधारभूत तहका विद्यालयहरुमा अगामी आ.व.भित्रै विद्युत, पानी, पंखा र फर्निचर सहितको आधारभुत सेवा मिलाउने नीति अवलम्वन गरीनेछ । वालविकास केन्द्रलाई स्थान आवश्यकता औचित्यता समेतका आधारमा छुट्टै वा पायक पर्ने विद्यालयको पूर्व प्राथमिक कक्षामा रुपान्तरण गर्ने नीति अंगीकार गरीनेछ ।
- दलित वालवालिकालाई दिईने भत्ता लिन आउदा निजका अविभावकहरुले विद्यालय जाने उमेर भएका आफ्ना अघिल्ला सन्तानहरु पठनपाठन गरीरहेको सिफारीस विद्यालयबाट ल्याउनु पर्नेछ भने विद्यालय जाने उमेर नभएका तर पूर्व प्राथमिक विद्यालयमा भर्ना हुने योग्यता पुगेका वालवालिकाहरु पायक पर्ने वालविकास केन्द्रमा भर्ना भएको हुनु पर्नेछ ।
- सामुदायिक तथा संस्थागत विद्यालयहरु वीच अनुभव आदान प्रदान र अन्तरक्रियाका माध्यमबाट शिक्षण सिकाईको अनुभवन आदान-प्रदान गर्ने नीति अवलम्वन गरीनेछ ।
- नगरको शिक्षाको गुणस्तरलाई अभिबृद्धि गर्दै शिक्षण सिकाईको प्रभावकारीता साथै साक्षर नगर निर्माणका लागि "**नगर शिक्षा गुरु योजना**" तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याईनेछ। जस अन्तर्गत स्थानीय सरकारको काम कर्तव्य र अधिकार साथै स्थानीय कला संस्कृति, धर्म रहन सहन भेषभुसा झल्कने तथा सरकारलाई स्थानीयवासीले गर्नु पर्ने सहयोग विषय समावेश गरी २० पूर्णांकको

पाठ्यक्रम नगर भित्रका सबै संस्थागत र नीजि बिद्यालयमा समावेश गर्नु पर्ने नीतिलाई कार्यान्वयमा ल्याईनेछ ।

- नगर भित्र रहेको सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयहरुको सहभागितामा बार्षिक रुपमा हाजिरीजवाफ, वक्तृत्वकला,गायन प्रतियोगिता लगायतका क्षमता विकास तथा प्रतिभा प्रष्फुटन गर्ने कार्यक्रम संचालन गर्ने नीति अवलम्वन गरिनेछ ।

- **शिक्षा सहितको संस्कार, सिप सहितको व्यवहार** भन्ने नारा स्थापित गरी संस्थागत र सामुदायिक विद्यालयहरु संचालन हुने अबस्थाको सिर्जना गर्ने नीति अवलम्वन गरीनेछ ।
- नगरक्षेत्रमा सञ्चालित सबै सामुदायिक तथा संस्थागत विद्यालय, शिक्षक, विद्यार्थी समेतलाई आधार बनाएर **नगर शिक्षा प्रोफाईल** बनाउने कार्यको थालनी गरीनेछ ।
- विद्यालयको खाजा कार्यक्रमलाई वास्तविक विद्यार्थी संख्याको आधारमा व्यवस्थित गरिनेछ ।
- प्रत्येक विद्यालयमा विद्यालय व्यवस्थापन समिति, शिक्षक अभिभावक संघ गठन गरिनेछ ।
- नगर भित्रका सबै विद्यालयमा अब उप्रान्त रंगरोगन गर्दा नगरपालिकाले एकरुपता हुने गरी गर्ने व्यवस्था क्रमशः मिलाउनेछ ।
- सबै विद्यालयहरुमा शिक्षक विद्यार्थीको पोशाकलाई अनिवार्य गरिनेछ । विद्यालयको मूल्यांकनमा यसलाई समावेश गरिनेछ ।
- नगर भित्रका विद्यालयको परीक्षालाई नगरस्तरीय बनाई व्यवस्थित गरिनेछ ।
- प्रारम्भिक बालविकास केन्द्रको अभिलेख संकलन गरिनुका साथै आवश्यक अध्ययन गरी उचित व्यवस्थापनका लागि उपयुक्त निर्णय लिइनेछ ।
- नगर क्षेत्रका विद्यालयका प्रधानाध्यापकसंग कार्यसम्पादन सम्झौता गरी सो लाई मूल्यांकनको आधार बनाउने कामको शुरुवात गरिनेछ ।
- सबै सरकारी विद्यालयमा वर्षमा कम्तिमा एकपटक सबै विद्यार्थीको स्वस्थ्य परीक्षण गर्ने नीति लिइनेछ ।
- निजी विद्यालयको विद्यार्थी शुल्क निर्धारण नेपाल सरकारको मापदण्ड भित्र रहेर गर्न एवं तोकिएको भौतिक एवं शैक्षिक पूर्वाधार पुरा भएकालाई मात्र नयाँ दर्ता वा कक्षा स्तरोन्नतीको स्वीकृति दिइनेछ ।
- निजी विद्यालयहरुलाई सरकारले तोकेको गरीव विपन्न तथा सीमान्तकृत समुदायको कोटा अनिवार्य रुपमा पुरा गर्नु पर्ने व्यवस्थालाई कडाइका साथ पालना गराइनेछ ।
- निजी विद्यालयमा वर्षमा एकपटक विद्यार्थीको निःशुल्क स्वास्थ्य परीक्षण, नियमित सार्वजनिक एवं सामाजिक परीक्षण गर्ने व्यवस्था कडाइका साथ पालन गर्न लगाइनेछ ।

२. स्वास्थ्य

- स्वास्थ्य सेवामा गुणस्तर अभिवृद्धि गर्दै सबै नगरबासिमा समान पहुँच पुऱ्याउने नीति लिइनेछ ।
- विश्व महामारीको रुपमा फैलिएको कोभिड १९ कोरोना भाइरसको संक्रमणको रोकथाम तथा नियन्त्रणको लागि आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरिनेछ ।

- सबै स्वस्थ्य चौकीहरुमा निःशुल्क औषधीको व्यवस्था मिलाईनेछ र यसको मात्रालाई क्रमशः बढाउँदै लगिनेछ ।
- स्वच्छ समाज स्थापना गर्न स्वस्थ बनौं सफा रहौं, स्वास्थ्य क्षेत्रमा आमुल सुधार गरौं भन्ने अभियान सञ्चालन गरी आम नागरिकहरुको सहभागितामा "**गाउँ, टोल, वस्ति सफा नगर सफा**"को कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- नगरस्तरमा बिशेषज्ञ चिकित्सक सहितको कम्तिमा १५ शैया भन्दा वढीको अस्पताल सञ्चालनको व्यवस्था आगामी आर्थिक वर्ष भित्र गरिनेछ । २४ घण्टा आकसिमक सेवा निःशुल्क संचालनका लागि व्यवस्था मिलाईनेछ । अन्य स्वास्थ्य संस्थाहरुमा प्रबिधियुक्त, दक्ष जनशक्ति सहितको आवश्यक व्यवस्था मिलाईनेछ ।
- स्वास्थ्य बीमा कार्यक्रमलाई नेपाल सरकारको घोषणा अनुसार सबै जनतामा पुऱ्याउन सचेतना वा जागरणका कार्यक्रम सञ्चालनमा ल्याइनेछ ।
- सार्वजनिक निजी साझेदारीमा अस्पताल स्थापना र सञ्चालन कार्यलाई प्राथमिकतामा राखिनेछ ।
- नगर क्षेत्रमा एम्बुलेन्सको व्यवस्थाका लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।
- किशोर किशोरीलाई लक्षित गरी प्रजनन् स्वास्थ्य सम्बन्धी चेतना मूलक कार्यक्रम सञ्चालनमा ल्याईनेछ ।
- शहिद परिवार, घाइते तथा अपाङ्गता भएका र बिपन्न परिवारलाई बिशेष सहुलियत सहितको स्वास्थ्य उपचारको ब्यबस्था मिलाउन पहल गरिनेछ ।
- एक गाउँ एक स्वास्थ्य क्लिनिकको कार्यलाई प्रोत्साहित गरिनेछ ।
- समय समयमा बिपन्न, असहाय, दलित, जेष्ठ नागरिक र महिलाको स्वास्थ्य जाँचका लागि स्वास्थ्य शिबिर संञ्चालन गरिनेछ ।
- स्वास्थ्यकर्मीहरुको क्षमता बिकासका कार्यक्रम संञ्चालन गरिनेछ ।
- स्वास्थ्य संस्थाहरुको भौतिक पूर्वाधार सुधार गर्दै लगिनेछ ।
- स्वास्थ्य स्वयं सेविकाहरुलाई उचित प्रोत्साहनको व्यवस्था मिलाईनेछ ।
- नगरमा पूर्ण खोप कार्यक्रम सम्पन्न भै सकेकोले यसलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- सबै स्वास्थ्य चौकीमा भौतिक पूर्वाधार निर्माण गरी प्रयोगशालाको सुविधा सहितको गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा दिईनेछ । साथै, सबैस्वास्थ्य चौकीहरूमा क्रमशः बर्थिङ् सेन्टर स्थापना गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- **"भरोसा होस् नगर माथी, घरगाउँमा स्वास्थ्यकर्मी साथी"** भन्ने भावनाको बिकास गर्न समय समयमा बिपन्न, असहाय, दलित, हरुवा चरुवा, जेष्ठ नागरिक र गर्भवती महिलाको स्वास्थ्य जाँचका लागि घरदैलो कार्यक्रम संञ्चालन गरिनेछ ।
- स्वास्थ्यकर्मीहरुको क्षमता बिकासका कार्यक्रम संञ्चालन गरी स्वास्थ्यमा सबै नागरिकको पहुँच पुऱ्याइनेछ ।
- बढीमा दुई सन्तानसम्म पहिलो पटक गर्भ जाँच गरेदेखि वच्चा २ वर्ष नपुगेसम्म मासिक रु.५०० (पाँच सय मात्र) को दरले पोषणभत्ता दिइनेछ । यो सेवा सामुदायिक अस्पतालमा नियमित स्वास्थ्य परिक्षण गर्ने तथा बर्थिङ् सेन्टरमा सुत्केरी हुने महिलालाई मात्र प्रदान गरिनेछ ।
- नगरपालिकाले आवश्यकताको आधारमा मुख्य बजार क्षेत्र लगायत अन्य क्षेत्रमा क्रमशः मच्छर नियन्त्रणको लागि औषधि छर्कने प्रवन्ध मिलाईने छ भने उल्लेखित कार्यका लागि वडा कार्यालयको पहल, पहिचान र सिफारीसमा कार्याराम्भ गरीने नीति अवलम्वन गरीनेछ ।

- जनस्वास्थ्य प्रवर्द्धन शाखाको सिफारीसमा सम्भाव्य स्वास्थ्य प्रकोपको क्षेत्र र रोग पहिचान गरी न्यूनीकरणका लागि औषधि एवम् जनशक्ति व्यवस्थापन गर्ने नीति अबलम्बन गरीनेछ ।
- स्वास्थ शाखाबाट शर्शत अनुदानबाट संचालित बहुक्षेत्रीय पोषण कार्यक्रमलाई थप टेवा पुर्याउन नगरपालिकाले आवश्यक बजेट विनियोजन गरिनेछ ।
- औषधि ढुवानी कर्तालाई थप सेवा सुविधाको ब्यवस्था गरीनेछ ।

३.युवा खेलकुद तथा मनोरञ्जन

"हामी खेल्छौं, स्वस्थ्य बन्छौं, बोदेबर्साइनलाई चिनाउँछौं "

- नगरपालिकामा खेलकुदको सर्वांगिण विकासका लागि कार्यविधि तयार गरी सो को परिधि भित्र रहेर काम गर्ने गरी बोदेबर्साइन नगरपालिका स्तरीय **नगर खेलकुद विकास समिति** गठन गरिनेछ । उक्त समितिको बोर्डले युवा सूचना केन्द्र सञ्चालन, खेलकुद विकास, पुस्तकालय (ई लाइब्रेरी) संचालन तथा व्यबस्थापन गर्नेछ ।
- नगरपालिका क्षेत्रमा रंगशाला निर्माणको सम्भाव्यता अध्ययन तथा निर्माणका लागि आवश्यक पहल गरिने छ । साथै कवर्डहलको निर्माण कार्यलाई अगाडी बढाइनेछ । जसका लागि अगामी आ.व. भित्रै क्षेत्र पहिचान गरी युवा तथा खेलकुद मन्त्रालयसंग पहल गरी खेल मैदान निर्माण गर्ने नीतिलाई उच्च प्राथमिकताका साथ कार्यान्वयनमा ल्याईनेछ ।
- सामुदायिक विद्यालयहरुमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुलाई खेलकुद प्रति आकर्षण गर्न विद्यालयहरुलाई खेलकुद सामाग्री खरीद तथा खेल मैदानको स्तरोन्नती गर्न सहयोग गरिनेछ ।
- नगरपालिका भित्रका सबै विद्यालयहरुलाई खेलकुद सामाग्री वितरण एवं खेल प्रशिक्षण कार्यक्रम सञ्चालनको व्यवस्था क्रमशः मिलाईनेछ ।
- वर्षको कम्तिमा १ पटक नगर स्तरमा मेयर कप फटवल तथा क्रिकेट पतियोगिता लगायत बिभिन्न खेलकुद प्रतियोगिताहरु सञ्चालन गरिनेछ ।
- राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय प्रतियोगितामा पदक विजेता नगर भित्रका खेलाडीलाई विशेष सम्मान तथा नगद पुरस्कार सहित जीविकाका लागि बैकल्पिक व्यवस्थाको पहल गरिनेछ ।
- युवाहरुलाई उत्पादन सहकारी, क्षमता बिकास, सामाजिक नेतृत्व र सिपमुलक तालिमद्वारा दक्ष बनाइ बिकास कार्यमा लगाइनेछ ।
- बैदेशिक रोजगारमा गएका युवाहरुलाई स्वदेशमा फर्किने वाताबरण तयार गर्न कृषि, पर्यटन, उद्योग ब्यपार, जडीबुटी खेती, पशुपालन र उर्जा उत्पादनको कार्यमा ठुलो लगानीको वाताबरण तयार गरी स्वदेशमै रोजगारीको सिर्जना गर्ने नीति लागु गरिनेछ ।
- युवा पलायन वा भ्रष्ट भए देश डुब्छ, त्यसैले युवाहरु कूलत र दुर्व्यसनी होइन, समुदायमा चेतना र राष्ट्र निर्माण गर्ने धरोहर हुन् भन्ने मर्मलाई आत्मसाथ गर्दै युवाशक्ति बिदेश पलायन हुनबाट रोक्न नेपाल सरकारबाट संञ्चालित युवा स्वरोजगार कार्यक्रमसंग समन्वय र सहजिकरण गरी सहज र सरल रुपले स्वरोजगार कर्जा प्राप्त गर्ने वातावरण निर्माण गर्न पहल गरिनेछ ।
- बेरोजगारको तथ्यांक संकलन गरी स्वरोजगारका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

- रोजगारमुलक लघु उद्यम, साना तथा घरेलु उद्योग मार्फत रोजगारी सृजना गर्ने नीति लिइनेछ ।
- सरकारी तथा गैरसरकारी संघ संस्थाको साझेदारीमा रोजगारमुलक तालिम, शिक्षा र प्रबिधी हस्तान्तरण कार्यक्रम अगाडी बढाइनेछ

४.लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिकरण (लक्षित समेत)

- सामाजिक रुपमा पछाडि पारिएका वर्ग तथा समुदायको पहुँचमा अभिवृद्धि गर्दै सेवा प्रवाह गरि सामाजिक रुपान्तरण मार्फत गरिबी न्यूनिकरणलाई सहयोग पुऱ्याउन सामाजिक परिचालन कार्यक्रमलाई अझ सशक्त र प्रभावकारी वनाउँदै लगिनेछ ।
- विकासका अवसरहरुबाट पछाडि परेका नगर भित्रका भौगोलिक क्षेत्रहरुको पहिचान गरि विशेष कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्दै लगिनेछ
- मधेशी, मूस्लीम तथा पिछडा वर्ग एवम् अल्पसंख्यक समुदायको हक हितको संरक्षण, सम्बर्धन गर्दै सम्बन्धित वर्गको भाषा, कला, साहित्य, धर्मलाई प्रवर्द्धन गर्ने नीति अवलम्बन गरीनेछ ।
- यौनीक तथा लैंगीक रुपमा अल्पसंख्यक समूदायको हक हितका संरक्षण र संरक्षणको लागि विशेष व्यवस्था गरीनेछ ।

४.१ महिला

- महिलाको मौलिक हक अधिकार एवं विकासका लागि आवश्यक कदम चालिनेछ ।
- महिला हिंसा रहित नगरपालिकाको रुपमा स्थापित गर्न आवश्यक कदम अगाडी बढाइनेछ ।
- महिला हिंसा, लैङ्गिक विभेद, बालश्रम, वालविवाह, अनमेल विवाह जस्ता सामाजिक समस्याहरुलाई न्यूनीकरण गर्ने कार्यमा प्रत्येक वडालाई जिम्मेवार बनाइने र सबै वडा कार्यालयमा यस सम्बन्धी अलग्गै डेस्क बनाइनेछ ।
- नगरपालिकाले एकल महिलाहरुको संरक्षण र सुरक्षा गर्ने नीति अबलम्बन गर्नेछ । जसका लागि नगरपालिकाले **एकल महिला कोष** खडा गरी आत्मनिर्भर तथा स्वरोजगारमूलक कार्यक्रम संचालनका लागि कार्यक्रमको प्रकृति र प्रभावकारीता हेरी अनुदान दिने नीति अबलम्बन गरीनेछ ।
- गाउँस्तरमा महिला सहकारी तथा समुहहरु स्थापना गरी महिलाहरुको आयआर्जनमा बृद्धि हुने कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- महिलाको क्षमता अभिबृद्धिका लागि सिपमुलक, चेतनामुलक कार्यक्रम संञ्चालन गरिनेछ ।
- महिला स्वास्थ्य स्वयमसेवीकाको क्षमता विकास र प्रोत्साहनका लागि विशेष व्यवस्था गरीनेछ ।

४. २ बालबालिका : बालमैत्री स्थानीय शासन

- बालश्रम, बालशोषण, बालबिबाह र बालहिंसा न्युनीकरण गर्न यस सम्बन्धी कानुनहरुलाई प्रभाबकारी रुपमा कार्यान्वयन गर्न पहल गरिनेछ ।

- बाल बचाउ, बाल संरक्षण, बाल विकास र बालबालिकाको उनीहरुका लागि गरीने निर्णय प्रकृयामा अर्थपूर्ण सहभागीता गराउनका लागि नगरले विशेष पहल गर्नेछ ।
- नगरपालिकालाई बालमैत्री नगर बनाई भावि पुस्तासँग ज्ञान साटासाट कार्यक्रम लागु गरिनेछ ।
- नगरलाई बालमैत्री नगरको रुपमा घोषणा गर्नको लागि कार्यक्रम बनाई कार्यान्वयन गरीनेछ ।
- बालमैत्री विद्यालय र बालमैत्री शिक्षण सिकाई पद्धतिको विकासको लागि सम्बन्धित विद्यालयहरुलाई सहयोग गर्ने नीति अवलम्बन गरीनेछ ।
- बाल क्लब र बाल संञ्जालहरु मार्फत बालबालिकाको चेतना अभिबृद्धि गरिनेछ ।
- बालबालिका भोलिका कर्णधार मात्र नभएर आजका साझेदार हुन भन्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- विद्यालयमा भर्ना भएका किशोरीहरुको ड्रप आउट दरलाई न्यूनिकरण गर्न वडा मार्फत चेतना तथा सशक्तिकरणका कार्यक्रम सञ्चालन गरीनेछ ।
- बालक्लब गठन र सञ्चालनका लागि कार्यविधि बनाई वडा कार्यालय मार्फत बालक्लब गठन र सञ्चालन गरीनेछ ।
- नगरका विभिन्न स्थानमा स्थानीय नागरिक र सार्वजनिक नीजि साझेदारीमा बाल उद्यान निर्माण गरीने छ । यस प्रकारका बाल उद्यान निर्माणमा नीजि तथा सामुदायिक विद्यालयको सहकार्यलाई प्राथमिकता दिईनेछ ।

४.३. जेष्ठ नागरिकः

- बैंकहरु मार्फत सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण गरीनेछ भने ८० वर्ष उमेर नाधेका जेष्ठ नागरिकहरुलाई घर घरमै जनप्रतिनिधिद्धारा बैंक मार्फत भत्ता पुर्याउने व्यवस्था गरीनेछ ।
- जेष्ठ नागरिकको अभिलेख संकलन र परिचय पत्र वितरण कार्यलाई सरल सहज र व्यवस्थित बनाइनेछ ।
- अगामी आ.ब मा ज्यष्ठ नगरीक दिवसको दिन नगरपालिका भित्रका सबै भन्दा ज्येष्ठ नागरिकलाई (१ जाना महिला तथा १ पुरुष) लाई समान गरीनेछ ।

४.४.दलित समुदाय :

- समाजमा कला कौशलको धनी दलित समुदायको परम्परागत सिपलाई आधुनिकिकरण गर्दै उद्योगको रुपमा बिकास गरिने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- जातिय छुवाछुत एबं भेदभाव बिरुद्धको कानुनलाई कडाईका साथ लागु गरिनेछ ।
- दलित तथा दलित महिला सहकारीहरु स्थापना गरी आयआर्जनमा बृद्धि तथा आत्मनिर्भर बन्ने वातावरण निर्माण गरिनेछ सोका लागि लक्षित कार्यक्रम सञ्चालन गरी थप सशक्तिकरण गरिनेछ ।
- विपन्न दलितबस्ती पहिचान गरी नमुनाबस्ती बिकास कार्यक्रम क्रमश कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- जातिय बिभेद र उत्पीडनका बिरुद्ध समानता, बन्धुत्व र मानवता कायम गर्न सहभावमुलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
- दलित तथा सिमान्तकृत समुदायको सशक्तिकरण र क्षमता विकासमा विशेष जोड दिईनेछ ।
- यस नगरक्षेत्र भित्र छुवाछूत, जातीय भेदभाव लाई उन्मूलन गर्ने गरी विशेष कार्यक्रमहरु तय गरी लागू गरीनेछ ।

- परम्परा देखि चलि आएको दलित वर्गको सिपलाई आधुनिकीकरण गरी संचालन गर्न सम्बन्धित वर्ग उत्साहित भै आएमा विशेष सहयोग गर्ने नीति अवलम्बन गरीनेछ ।

४.५ .जनजाती :

- आदिवासी जनजातीहरुको भाषा संस्कृति र भेषभुषा सम्बन्धि सशक्तिकरण कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- आदिवासी जनजातीको परम्परा देखि चलि आएको ज्ञान, शिप, भेषभूषा, भाषालीपि, कला, संस्कृति को संरक्षण र सम्बर्द्धन गरिनेछ । आदिवासी जनजातीहरुको नमुना बस्ती विकासको लागि अध्ययन गरिनेछ ।

४.६.अशक्त /अपांगताः

- भौतिक पुर्वाधार निर्माण गर्दा अपाङ्ग मैत्री बनाउने नीति लिइनेछ ।
- नगरपालिकाबाट प्रवाह हुने सेवामा अपांगता तथा जेष्ठ नागरिकहरुलाई पहिलो प्राथमिकता दिईनेछ ।
- फरक क्षमता भएका व्यक्तिहरुको क्षमता विकासका लागि कार्यक्रम बनाइ लागु गरिनेछ ।
- नगरभित्र अपांगता भएका नागरिकहरुको सूचना प्रणालीमा आबद्ध गरी लगत तयार गरिनेछ ।
- पूर्ण अपांगता भएका नागरिकहरुलाई निजले पाउने सामाजिक सुरक्षा भत्ता जनप्रतिनिधिद्धारा बैंक मार्फत निजहरुकै घरमा पुर्याईने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
- अपांगता भएका नागरिकहरुलाई नगरपालिकाले जुनसुकै प्रकारका सिफारीस गर्दा वा व्यवसाय दर्ता वा नविकरण गर्दा लाग्ने राजश्वमा ५० प्रतिशत छुट दिईनेछ ।

४.७. संस्कृति सम्पदा तथा पर्यटन प्रवर्धन

- **“सुन्दर बोदेबर्साईन समृद्ध बोदेबर्साईन आम नगरबासीको मुख्य ठम्याई”** भन्ने मुल नाराका साथ पर्यटन प्रबर्द्धन र विकास गर्न लक्ष्मी नारायण मन्दिर तथा लहरी पोखरी क्षेत्रको निर्माण कार्यलाई अगाडी बढाइनेछ ।
- विशेष रुपमा ताल निर्माणमा जोड दिईनेछ । सार्वजनिक ठूला पोखरीलाई आन्तरिक पर्यटनलाई सहयोग हुनेगरी निर्माण तथा सुधार गरिनेछ ।
- **“पर्यटन गुरु योजना”** निर्माण गरिनेछ ।
- नगरका सबै वडामा एक हरित पार्क र एक बाल उद्यान निर्माण गरिनेछ ।
- सांस्कृतिक परम्परा बमोजिम मनाइने पर्वहरुलाई व्यवस्थित गरिनेछ र नगर भित्र रहेका धार्मिक मठ मन्दिर र मस्जिदको अभिलेख तयार गरी आवश्यक मर्मत सम्भार सुधार तथा सौन्दर्यीकरण गरी धार्मिक पर्यटनका लागि विशेष जोड दिईनेछ ।

- अल्पसंख्यक जातजाती र भाषाभाषीको भाषा संस्कृति र ललितकलालाई संरक्षण गर्नका लागि विशेष नीति योजना बनाई सांस्कृतिक संग्रहालय निर्माणको पहल गरिनेछ ।
- समाजमा रहेका बिभिन्न कला प्रतिभाहरु जस्तै लेखक, कलाकार, साहित्यकार, चित्रकार, कालीगढ, आर्टिष्ट तथा स्तम्भकार आदिको राय सुझावको आधारमा कला साहित्य र संस्कृतिको प्रबर्द्धनको कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने कामको थालनी गरिनेछ ।।
- पुरातात्विक महत्वका बस्तुहरुको संरक्षण गरिनेछ । मठ, मन्दिर, पाटीपौवा र गुठीहरुको संरक्षण र ब्यबस्थापनको कार्यलाई प्राथमिकता दिइने छ ।

४.८. गैर सरकारी संघ संस्था

- नगरपालिकामा सञ्चालित हुने गैरसरकारी संघ संस्थाले नगरपालिकाको अनिवार्य अनुमती पश्चात आफ्नो कार्य क्षेत्र तय गरी सामुदायिक क्षेत्रमा काम गर्ने ब्यबस्था मिलाइनेछ ।
- संघ संस्थाको गठन, दर्ता, नबिकरण र संञ्चालनको लागि सो संग सम्बन्धित कानुन निर्माण गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
- विदेशी दातृनिकायहरू मार्फत् अनुदान प्राप्त **NGO** र **INGO,** एवं निजि तथा व्यापारिक संस्थाहरू तथा अन्य संघ संस्थाहरूले नगरपालिकाले प्राथमिकीकरण गरेका क्षेत्रहरूमा मात्र खर्च गर्न पाउने र सहकार्यमा काम गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ
- नगर क्षेत्रमा क्रियाशिल गैर सरकारी संस्थाहरुले नगर क्षेत्रमा कार्यक्रम तथा परियोजनाहरु संचालन गर्दा नेपाल सरकारको प्रचलित कानुन बमोजिम नगरपालिकाबाट स्वीकृति प्राप्त गरे पश्चात मात्र कार्यक्रम तथा परियोजना संचालन गर्न दिने नीतिलाई कडाईका साथ कार्यान्वयमा ल्याईने छ । उल्लेखित संस्थाहरुले संचालन गर्ने समान प्रकृतिका कार्यक्रम र परियोजनालाई नगरपालिकाको स्वीकृति लिई संयुक्त रुपमा संचालन गराउने नीति अबलम्बन गरीने छ ।

४.९ पञ्जिकरण तथा सामाजिक सुरक्षा

- आधुनिक प्रविधि मार्फत व्यक्तिगत घटना दर्ता (जन्म, मृत्यु, विवाह, बसाइसराई, सम्बन्ध विच्छेद र धर्मपुत्र र धर्मपुत्री) अभिलेख व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- पञ्जिकरण र सामाजिक सुरक्षालाई Online entry गरिनेछ ।
- सामाजिक सुरक्षाको कार्यान्वयनको लागि सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय संघ संस्थासँग सम्पर्क, समन्वय र सहकार्य गरिनेछ ।
- सामाजिक सुरक्षा वितरणमा बैंकिङ्ग प्रणाली अपनाइने छ असक्त र ८० वर्ष नाघेका जेष्ठ नागरिकको हकमा बैंकको सहकार्यमा घरमै सामाजिक सुरक्षा भत्ता उपलब्ध गराउने प्रवन्ध मिलाइने छ
- जेष्ठ नागरिक, एकल महिला, दलित, अशक्त र बाल पोषण परिचय-पत्र वितरण कार्यलाई सरल, सहज, व्यवस्थित र झन्झटमुक्त गरिनेछ ।

ग) पूर्वाधार विकास

१. सडक तथा भौतिक निर्माणतर्फ

- **नगरस्तरीय सडक गुरुयोजना (MUNICIPAL TRASPORT MASTER PLAN, MTMP)** जारी गरीनेछ । साथै **MTMP** बाट निर्दिष्ट गरिएका सवै सडकहरुको **Right of Way (ROW)** निर्धारण गरी त्यसको प्रभावकारी कार्यान्यन गरिनेछ ।
- सडक अधिकार क्षेत्र मिच्ने, सार्वजनिक स्थानमा घर टहरा बनाउने कार्यलाई पूर्ण रुपमा निरुत्साहित गरिने छ ।
- स्थानीय सार्वजनिक यातायात बस, ट्याक्सी र ट्याम्पो लगायतको रुट निर्धारण, अनुमति, नवीकरण, खारेजी, सेवाको गुणस्तर, भाडा दर निर्धारण र नियमन गरिनेछ ।

- आधारभूत यातायात सम्बन्धमा प्रदेश सरकारसंग समन्वय गरेर काम गरिनेछ ।
- कार्यालयदेखि प्रत्येक वडा केन्द्रसम्म पुग्ने सडक सञ्जाल बिस्तार गरिनेछ । ***'हाम्रो सडक सुन्दर र फराकिलो सडक'*** अभियान मार्फत नगर क्षेत्र भित्रका सडकहरु फराकिलो र स्तरोन्नति गरिनेछ ।
    - बोदेबर्साइन नगरपालिकामा बसोबास गर्ने आमनागरिकलाई रणनैतिक रुपले सडक आवागमनसंग जोड्नका लागि चक्रपथ लगायत सडक सञ्जाल निर्माणका लागि आवश्यक नीति अवलम्बन गरिने छ ।
    - निर्माण कम्पनिद्धारा नगरपालिका भित्र निर्माणाधिन केन्द्रीय तथा क्षेत्रिय सडकहरुको अनुगमन तथा नियमनको कार्यलाई प्रभाबकारी बनाइने छ ।
    - आगामी यस नगरापालिका भित्र पर्ने मख्य सडकहरु सँग जोडिने सहायक सडकहरुको स्तरोन्नति गरिनेछ ।
    - बजार क्षेत्रमा सडक बिस्तार र कालो पत्रे गर्ने नीति लिइनेछ ।
    - नगरपालिका भित्रको मुख्य सडक खण्डलाई हरित वाताबरण मैत्री तथा झिल्लमिल्ल बनाउन आश्यक बजेटको व्यवस्था गरिनेछ ।
- यातायात सुविधामा सबै वडावासीको सरल, सहज र समान पहुँच निर्माण गरिनेछ ।
- नगर क्षेत्रभित्रका सरकारी, सार्वजनिक जग्गाहरुको संरक्षण र सम्बर्द्धनका लागि एक समिति निर्माण गरी तत्काल काम अघि वढाइनेछ ।
- नेपालको संविधानले समावेशी र समन्यायीक विकास गर्ने नीति अबलम्बन गरे बमोजिम नगरपालिकाका १० वटा नै वडाहरुको विकासलाई समान प्राथमिकतामा राखिने छ । नगर क्षेत्रमा बनेका सडकहरु मध्ये वडा नं. ७ को हैठी देखि वडा नं.८ को बैरियाही सम्म जोड्ने सडको स्तरोन्नति गरी सडकको दुबै पट्टी बृक्षारोपण गरी हरियाली प्रवर्द्धन र उज्यालो सडकको निर्माण गर्ने नीति लिइनेछ ।
- **MTMP** ले निर्दिष्ट गरे अनुसार नगर चक्रपथको सर्भे सम्पन्न गराई तदनुरुप कार्यप्रारम्भ गरिनेछ ।
- उपभोक्ता समितिको कार्य क्षमता, कार्यकुशलता अभिवृद्धि गर्न अभिमूखीकरण कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।
- नगरपालिकाबाट निर्माण भएका भौतिक पूर्वाधार मर्मत सम्भारका लागि मर्मत संम्भार कोषमा आबश्यक रकम विनियोन गरिने छ ।
- नगर भित्रका हरेक गाउँमा करिब ८० प्रतिशत माटो तथा ग्राभेलको काम सकि सकेकोले अगामी आर्थिक वर्षमा R.C.C. ढलान तथा कालो पत्रे सडकहरुको निर्माण कार्यलाई प्राथमिकताका साथ अगाडी बढाइने छ ।
- नगरपालिकाको स्वामित्वमा रहने गरि नगर भित्र नगर यातायात व्यवस्थापन र सञ्चालन गर्न अध्ययन कार्यलाई अगाडी बढाइनेछ ।
- नगरपालिकाको क्षेत्र भित्र उपयुक्त स्थानमा बसपार्क निर्माण गर्ने कार्यलाई अगाडी बढाइने छ ।
- बजार क्षेत्रमा यातयातलाई व्यवस्थित बनाइने नीति तर्जुमा गरिने छ ।

२. भवन तथा सहरी विकास

- नयाँ पक्की घर बनाउने घर धनिलाई नक्सा पास गर्न प्रोत्साहन गरीनेछ साथै पुराना नक्सा पास नगराई बनाएको घरहरु अभिलेखि करण गरीनेछ ।

- नगरपालिकाबाट अनुमति नलिई भवन निर्माण गर्ने घरधनीलाई नगरपालिकाले कार्यालयहरुका तर्फबाट गरिने सम्पूर्ण सिफारिस तथा सुविधामा रोक लगाई प्रचलित कानून बमोजिम सजाय समेत गरिने छ ।
- शहरी बिकास तथा भवन निर्माण आचार संहिता लाई कडाइका साथ लागू गरिनेछ ।
- सरकारी, सार्वजनिक, ऐलानी पर्ती जग्गामा निर्माण भएका व्यक्तिगत भवन तथा संरचनालाई नक्सा पास तथा अभिलेखीकरण गरिने छैन ।
- भवन निमार्णका लागि अनुमती दिंदा आफ्नो घर परिसर भित्र अनिवार्य रुपमा कम्तिमा २ वटा रुख बिरुवा लगाउनु पर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ । घर भित्रको फोहर व्यवस्थापनको लागी सडने र नसडने गरी अलग अलग कन्टेनर राख्नु पर्ने नीति अवलम्वन गरिने छ । घर सम्पन्न प्रमाण पत्र दिंदा घरको चारै दिशाको फोटो अनिवार्य गरिनेछ । सो को स्पष्टता अनुगमनबाट गरीनेछ ।
- नगरपालिका तथा सम्वन्धित निकायको अनुमति नलिई जग्गा प्लटिङ्ग गरीएका र निर्धारित मापदण्ड नपुगेका प्लटहरुमा भवन निमार्ण अनुमति दिईने छैन ।
- बढ्दो जनसंख्या र नागरीकहरुको आकर्षणको केन्द्र नगर भईरहेको कुरालाई मध्यनजर गर्दै नेपाल सरकार शहरी विकास मन्त्रालय लगायतका सरकार मातहतका मन्त्रालय संग समन्वय गरी एकीकृत शहरी विकासको लागि पहल गर्ने नीति अवलम्वन गरीने
- **“धुलो रहित शहर, बोदेबर्साइन वासीको रहर ”** भन्ने मूल नारालाई स्थापित गर्न नगर क्षेत्रमा भएका सडकहरुलाई आगामी समयमा क्रमशः धुलो रहित सडक बनाउने नीति अबलम्बन गरीने छ । जसका लागि नगरपालिकाका प्रमुख सडक, शाखा सडक र भित्री सडकहरु क्रमशः **कालोपत्र** गर्दै लगिने छ ।
- **“झिलमिल्ल शहर, बोदेबर्साईन बासीको रहर”** भन्ने मूल नारालाई स्थापित गर्न सौर्य/सडक बत्ति जडान गर्ने कार्यलाई प्राथमिकतामा राखिने छ सो का लागि योगदानमा आधारित जनसहभागिताको नीतिलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।
- नागरिकको अत्यन्त गुनासोको रुपमा रहेको घरनक्सा पास प्रक्रियालाई सहज र सरलिकृत गर्न **ONE DOOR SYSTEM** मा घर नक्सा पास प्रक्रियालाई रुपान्तरण गर्नुका साथै अगामी आ.ब. भित्रै घरनक्साको सफ्टवेयरलाई कार्यान्वयनमा ल्याईने छ ।
- घर नर्माणका लागि घरनक्सा अनुमती दिंदा हुलाकी राजमार्गको उत्तर दक्षीण तर्फ तोकीएको मापदण्ड भित्र घर नक्सा पास गरीनेछैन ।
- नयाँ बन्ने घरहरुमा नेपाल सरकारले तोकेको मापदण्ड बमोजिम **HYBRID** सोलार जडान गर्नु पर्ने नीतिलाई प्रोत्साहन गरीनेछ । सो कार्यको उत्प्रेरणाका लागि घरधनीलाई घरनक्सा पासको राजश्व रकममा १० प्रतिशत छुट दिइनेछ ।
- **सभ्य नागरिकहरुको बसोवास भएको नगरक**ो पहिचान स्थापित गर्न हुलाकी राजमार्ग र सडक अतिक्रमणलाई अन्त्य गर्ने नीति कडाईका साथ कार्यान्वयन गरीने छ । नगर क्षेत्रका सडक पेटीमा निमार्ण सामाग्री राख्ने र छाडा चौपाया छाड्ने व्यक्तिहरुलाई कानूनी कारबाहीको दायरामा ल्याउने नीति अबलम्बन गरीने छ । सो को लागि काञ्जिहाउस निर्माण कार्यको थालनी गरिनेछ ।
- नगरपालिका क्षेत्रमा संचालन हुने आयोजना र सो आयोजना संचालन गर्ने उपभोक्ता समिति/निर्माण व्यवसायीको सम्पूर्ण विवरण खुल्ने गरी आयोजना स्थलमै होर्डिङ्ग बोर्ड राख्ने नीतिलाई अझ प्रभावकारी ढंगबाट कार्यान्वयन गरीने छ ।
- बोदेबर्साईन नगरपालिकाको केन्द्र स्थित आफ्नै स्वमित्वमा रहेको जग्गामा मुख्य प्रशासकीय भवन निर्माण कार्यलाई प्राथमिकतामा राखिनेछ एवं नगरपालिकाको

व्यवस्थापकीय भवन, न्यायपालीकीय भवन, अन्य विषयगत शाखा सञ्चालन भवनहरु तथा क्रमशः सबै वडा कार्यालयको आफ्नै छुट्टै भवन निर्माण कार्य थालनी गरिनेछ । यी सबै भौतिक संरचनाको निर्माण यस कार्यकाल भित्र सम्पन्न गरीनेछ ।

३. भूमी व्यवस्थापन तथा वस्ती विकास

- **भू-उपयोग गुरु योजना** जारी गरीने छ । नगरपालिका क्षेत्रको व्यवस्थित, दीर्घकालिन एबं वातावरणमैत्री दीगो विकासका लागि **भू उपयोग गुरु योजना** अनुसार आवास क्षेत्र, सार्वजनिक क्षेत्र, खुला एवम हरियाली क्षेत्र, सार्वजनिक पार्क, वन, कृषि एवम सुरक्षित क्षेत्रको पहिचान गरी एकीकृत नगर विकास योजनाले निर्दिष्ट गरे बमोजिमका वस्ती विकास एवं व्यवस्थित नगर निमार्ण गर्ने नीति अबलम्बन गरीने छ ।
- नगरपालिकाको एकीकृत नगर विकास गुरु योजना निर्माण गरी सो अनुरुप संघीय र प्रदेश सरकारसंगको सहकार्य र समन्वयमा व्यबस्थित स्मार्ट सिटीको निर्माण कार्य प्रारम्भ गरिनेछ ।
- **"एक वडा एक एकिकृत नमुना वस्ती"** निर्माण कार्यलाई प्राथमिकताका साथ अगाडि वढाइनेछ ।
- वैज्ञानिक भूमि व्यवस्थापन र भू-उपयोगको नीति क्रमशः कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
- भूमिमाथि जोताहा किसानहरूको स्वामीत्वलाई सुनिश्चितका लागि संघिय तथा प्रदेश सरकारको नीति बमोजिम लागु गरिनेछ ।
- सबै गरीब, भुमिहिन, दलित बस्तीहरूमा सामुदायिक भवन (दलान)निर्माणको शुरुवात गरिनेछ ।
- एकिकृत वस्तीहरुमा विकासका पूर्वाधारहरुः सडक, शिक्षा, स्वास्थ्य, विद्युत, खानेपानी तथा सरसफाई आदि सुबिधा बिस्तार र सामुदायिक स्थलहरु निर्माण गर्न विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरु सँग समन्वय र सहकार्य गरिनेछ ।
- जग्गा प्लटिङ्ग गर्ने प्रक्रियालाई व्यवस्थित बनाईने छ । नगरपालिकाबाट जग्गा प्लटिङ्ग योजना स्वीकृत नगराई जग्गा प्लटिङ्ग गर्न दिइने छैन । नगरपालिकाबाट स्वीकृत जग्गा प्लटिङ्ग योजनाको आधारमा मात्र कित्ता काट गरी नक्सा पासका लागि सम्वन्धित कार्यालयमा सिफारीस गरीने छ ।
- नगर भित्र रहेका सरकारी, सार्वजनिक, ऐलानी पर्ति जग्गाको एकिकृत लगत तयार गरिने छ । सो का लागि एक समिति गठन गरी तत्काल कार्य प्रारम्भ गरिनेछ ।
- भूमीहीन सुकुम्बासीहरुको व्यवस्थित बसोबासका लागि आवश्यक पहल गरिने छ । भूमिहिनहरुको लगत संकलन गरी सम्बन्धित निकायको समन्वयमा भूमिहिन सुकुम्बासीको वास्तविक संख्या एकीन गरिनेछ तथा दलित, लोपोन्मुख एवं सीमान्तकृत समुदायमा **जनता आवास कार्यक्रम** विस्तार गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाईने छ ।

४.उर्जा तथा विद्युतीकरण

- नगर भित्रका सार्वजनिक स्थान र सडक एवं वजार, गाउँ टोलहरुमा सडक वत्ती जडान कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- विद्युतिकरण हुन वाँकी रहेका वस्तीहरुमा विद्युतिकरण गर्दै लगिनेछ । काठका पोललाई क्रमशः विस्थापित गरी फलाम र सिमेन्टका पोल प्रयोग गर्ने नीति लिईनेछ । मुख्य वजार क्षेत्रमा सडक वत्ति राख्ने कार्यलाई प्राथमिकतामा राखिनेछ ।

- नगरपालिका क्षेत्र भित्र वैकल्पिक उर्जाको प्रयोग गर्न प्रोत्साहन गर्दै सडक वत्तीलाई प्राथमिकतामा राखीनेछ ।
- नगरपालिकाको सबै बस्तीमा बिद्युतको विस्तार गरिने कार्यलाई प्राथमिकतामा राखिनेछ ।
- सामुदायिक ग्रामीण विद्युतीकरणको अवधारणालाई अवलम्बन गर्दै कृषिलाई व्यवसायीकरण र निर्यातमुखी बनाउन कृषि विद्युतीकरणलाई हरेक किसानको खेत खलियानमा पहुँच हुने गरी क्रमशः कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।

५. सूचना तथा सञ्चार

- इन्टरनेट सेवा जडान गर्न बाँकी रहेका वडा कार्यालयहरुमा सोलार जडान गरी इन्टरनेट सेवा बिस्तार गर्दै सेवा प्रवाहलाई सरलीकरण गरिनेछ ।
- सबै वस्तिहरुमा टेलिफोन तथा मोबाइल सेवा पुऱ्याउन पहल गरिने छ र इन्टरनेट सेवालाई बिस्तार गरिने छ ।
- आफ्नो क्षेत्रभित्र इन्टरनेट सेवा, टेलिसेन्टर, केबुल तथा तारविहीन टेलिभिजन प्रसारणको अनुमति, नवीकरण र नियमन कार्यलाई व्यवस्थित गरिनेछ ।
- एक सय वाट सम्मको एफ. एम. रेडियो सञ्चालन अनुमति, नवीकरण र नियमन कार्यलाई कानून बनाई व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- आफ्नो क्षेत्रभित्र पत्रपत्रिकाको प्रकाशन अनुमति, अभिलेख तथा नियमन गरिनेछ ।
- सूचना तथा सञ्चार प्रविधिमा सर्वसाधारण जनताको सहज र सरल पहुँच तथा सूचना प्रविधिको विकास र विस्तार सम्बन्धी कार्यक्रम तर्जुमा र कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- प्रत्येक वडामा पहुँच पुग्ने गरी छापा माध्यम तथा बिधुतिय माध्यमका सञ्चार सेवा र संञ्चार गृहको स्थापना, स्तर उन्नती तथा बिकासको लागि पहल गरिनेछ ।
- नगरपालिकाबाट हुने र भएका कार्यक्रमहरुको सार्वजनिकीकरण गर्न पत्रकार महासंघ सँग समन्वय गरी चौमासिक रुपमा संचारका माध्यमहरुबाट आम नागरिकलाई जानकारी गराइने नीति अवलम्वन गरिनेछ ।
- प्रत्येक चौमासिकमा Proactive discloser प्रकासित गरी सार्वजनिक गरिनेछ ।
- सुरक्षित र प्रविधि मैत्री नगर निर्माण गर्ने नीति अबलम्बन गरीने छ । जसका लागि नगरका सबै वडाको मूख्य मूख्य चौक, धार्मीक तथा पर्यटकीय स्थलहरुमा विद्युत व्याकअपको लागि सोलार बत्तिको व्यवस्था सहित बोदेबर्साईन बजारमा सीसी क्यामेरा र फ्रिवाईफाई जडान गर्ने कार्य प्रारम्भ गरिनेछ ।

७. योजना छनौट तथा कार्यान्वयन

- तल देखी माथि जाने (Buttom Up Approach) नीति अनुसार टोल/वस्तिहरुबाट योजना छनौट गरिने छ ।
- योजना छनौट तथा प्राथमिकिकरण गर्दा दीगो विकासको अवधारणाको अतिरिक्त राष्ट्रिय बिकास नीति, गरिबी निवारण, वातावरणीय अनुकुलता तथा स्रोत साधन उपलब्धताका आधारमा नगरवासीलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने योजनालाई प्राथमिकता दिईने छ ।
- योजना चक्रको प्रत्येक चरणमा सरोकारवाला तथा हितग्राही समूहलाई सहभागी गराईने छ ।
- बढी भन्दा बढी जनसहभागिता हुने योजनालाई प्राथमिकता दिईने छ ।

- वडास्तरीय साना योजनाहरु उपभोक्ता समिति मार्फत सञ्चालन गर्न प्रथमिकता दिईने छ ।
- योजना अनुगमन तथा मूल्याङ्कन कार्य निरन्तर रुपमा हुने व्यवस्था मिलाईने छ ।
- उत्कृष्ट कार्य सम्पन्न गर्ने उपभोक्ता समितिलाई सम्मान तथा प्रोत्साहनको नीति लिइनेछ ।
- नेपाल सरकारको कम्पनी ऐन अनुरुप निर्माण सेवाहरु दर्ता, नबिकरण र संञ्चालन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- नगरपालिका क्षेत्रभित्र ठुला, मझौंला र साना भौतिक पूर्बाधार निर्माण कार्य सञ्चालन गर्ने कम्पनी वा फर्मले नगर पालिकाबाट अनुमती लिनु पर्ने व्यवस्था लागु गरिने छ ।

८. खानेपानी तथा सरसफाई

स्वच्छ खानेपानी स्वस्थ्य जीन्दगानी भन्ने नीतिलाई अवलम्बन गर्दै देहायका कामहरुलाई प्राथमिकतामा राखि काम अगाडी बढाइनेछ ।

- सबै नगरबासीहरूलाई स्वच्छ तथा सफा खानेपानीको लागि अल्पकालीन र दीर्घकालीन योजना कार्यक्रम बनाई कार्यान्वयन गरिनेछ । ४ नं वडामा निर्माणाधीन खानेपानी टयांकी निर्माण कार्यलाई अगामी २ आर्थिक वर्ष भित्र सम्मपन गरी प्रयोगमा ल्याईनेछ ।
- गाउँघर सरसफाई अभियान सञ्चालन गर्दै फोहर व्यवस्थापनमा जोड दिइनेछ ।
- सफा पानी, स्वच्छ नागरिक, प्रत्येक नागरिकको खानेपानीमा पहुँच पुऱ्याउन एक घर एक धाराको कार्यक्रमलाई ४ नं. वडा बाट प्रारम्भ गरी क्रमशः अभियानको रुपमा अगाडी बढाइने छ ।
- चालु खानेपानी योजनाहरुको निर्माण कार्य यथा शिघ्र सम्पन्न गरिनेछ । ।
- नगर क्षेत्र भित्रका सार्वजनिक स्थान/चौकहरुमा खानेपानी धाराहरुको जडान गर्ने एवं सार्वजनिक नीजि साझेदारीमा सार्वजनिक शौचालयहरुको निर्माण गर्ने नीतिलाई कार्यान्वयनमा ल्याईने छ ।
- प्रत्येक वर्ष खानेपानीमा आर्सेनिक, आइरन तथा कोलिफर्म जाँचको व्यवस्था मिलाईनेछ ।
- वर्षातको महिना खानेपानी मार्फत विभिन्न सरुवा रोगको महामारी फैलिने सम्भावनालाई मध्यनजर गर्दै सरोकारवाला सहयोगी निकाय समेतको सहयोग र समन्वयमा पानी शुद्धीकरणका लागि विभिन्न विधिका बारेमा जनचेतनामुलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

९.सिँचाई

- बोदेबर्साइन नगरपालिका भित्रका सिंचाई प्रणाली व्यवस्थित गर्न बिशेष पहल गरिने छ ।
- नगरपालिका भित्रका सबै कृषियोग्य भूमिमा सिँचाईको सुनिश्चिचता गर्न साविकमा नक्संकन भएका कुलो तथा भिसीहरुको मर्मत तथा स्तरोन्नती गर्न आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरिनेछ ।
- सिँचाई सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड निर्धारण गरी सिँचाई गुरुयोजनाको निर्माण, कार्यान्वयन र स्तरोन्नतिको लागि कार्य अगाडी बढाइनेछ ।

- स्थानीय साना, सतह तथा भूमिगत सिचाई प्रणालीको सञ्चालन निर्माण, सुधार, मर्मत सम्भार तथा सेवा शुल्कको निर्धारण र सङ्कलन व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- नदी खोला बाढी एवं जलउत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण सम्वन्धमा स्थानीय जनताको सहभागितामा कार्य अगाडी बढाइनेछ ।

१० सार्वजनिक निजी साझेदारी

- विकास निर्माण लगायत पूर्वाधार निर्माणमा सार्वजनिक-निजी साझेदारी नीतिलाई अवलम्बन गरिनेछ ।
- स्थानीय सार्वजनिक-निजी साझेदारीका आयोजना छनौट तथा कार्यान्वयनमा प्राथमिकता दिइनेछ ।
- स्थानीय विकासमा निजी क्षेत्रको प्रबर्द्धन गर्दै स्थानीय जनताको प्रत्यक्ष लागत सहभागितामा ६० -४० (उपभोक्ता वा स्थानीय जनता)को अवधारण अनुरुप विकास आयोजना कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने नीतिलाई अवलम्बन गरिनेछ ।
- उपभोक्ता समितिबाट संचालन हुने आयोजनाहरुमा उपभोक्ता समितिहरुको १० प्रतिशतको लागत सहभागिता यथावत राखिनेछ ।

घ) वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन

.१. वातावरण

- वातावरण संरक्षण सम्वन्धमा विद्यालय स्तर सम्म सचेतना मूलक कार्यकम संचालन गरिने छ ।
- नगरपालिका सबै वडाहरु समेट्ने गरी जलवायु परिवर्तन सम्वन्धी स्थानीय अनुकुलन कार्य योजना तर्जुमा गरी प्रथमिकताका साथ कार्यान्वयन गरिनेछ
- नगर क्षेत्र भित्र एक वडा एक उद्यान कार्यक्रमलाई क्रमश लागू गर्दै लगिनेछ ।
- सडक किनारका खालि जमिनमा वडा तथा टोल, वस्तिको सहभागितामा वृक्षारोपण गर्दै लगिने छ ।
- नीजि घर तथा क्षेत्रमा उद्यान निमार्ण गर्न प्रोत्साहन गर्न घर नक्सा पास गर्दा हरेक घरमा कम्तीमा २ वटा विरुवा रोप्ने घरधनीलाई नक्सा पास गर्दा १० प्रतिशत छुट दिने नीति लिइनेछ र सो कार्यलाई क्रमश: अनिवार्य गर्दै लगिनेछ ।
- जथाभाबी अनयन्त्रीत रुपमा भइरहेको माटो र बालुवा उत्खन्न कार्य रोकी नगरपालिकाले प्रारम्भिक वातावरणीय मूल्यांकन गरि ठेक्का मार्फत उत्खनन कार्यलाई ब्यबस्थित गरिने छ ।
- नदी किनार, नदी उकास, नहर किनार तथा सडक किनारमा र सार्वजनिक खाली जग्गा, पाखा वा पखेरा क्षेत्रमा वृक्षारोपण, सम्भार, उपयोग र व्यवस्थापन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- नर्सरी स्थापना, बिरुवा उत्पादन, वितरण, रोपण र प्रवर्द्धन कार्यक्रममा सरोकारवाला निकायको समन्वय र सहयोगमा उचित व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- आय आर्जनमा आधारित जडीबुटीको संरक्षण र प्रबर्द्धन गरिनेछ ।
- स्वच्छ तथा स्वस्थ वातावरण र जलाधार तथा वन्ययजन्तुको संरक्षण व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति, कानून, कार्यक्रम तर्जूमा, कार्यान्वयन र नियमन गरिनेछ ।

- वातावरणीय जोखिम न्यूनीकरण र न्यून कार्वनमुखी तथा वातावरणमैत्री विकास अवलम्बन गरिनेछ ।

२. विपद व्यवस्थापन

- नगर क्षेत्रमा हुने विपद, महामारी साथै संकटलाई व्यवस्थापन गर्न नगर स्तरीय विपद व्यवस्थापन समिति गठन भई सकेको सन्दर्भमा आगामी आ.व.मा वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति गठन गरिनेछ भने नगरपालिका कार्यालयमा विपद् व्यवस्थापन शाखा स्थापना गरी **स्थानीय आपतकालीन केन्द्र** सञ्चालन गर्न पूर्वाधारको तयारी गरीने छ ।
- प्रकोपकजन्य जोखिमलाई न्यूनीकरण गर्न विपद् पूर्व तयारी योजना वा स्थानीय **विपद जोखिम व्यवस्थापन योजना** तर्जुमा गरीनेछ ।
- प्रत्येक वडा तथा वस्तीमा खुल्ला क्षेत्र पहिचान गरिने छ र पहिचान भैसकेका क्षेत्रको संरक्षण गरिनेछ ।
- विकासका योजना तयार गर्दा बिपद् न्यूनिकरणका पक्षमा विशेष ध्यान दिईने छ ।
- भवन निर्माण संहितालाई कडाइका साथ लागु गरिने छ ।
- बिपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना बनाई कार्यान्वयन गरिने छ ।
- बिपद् पूर्बतयारीका लागि समुदायको क्षमता बिकास सम्बन्धी क्रियाकलापका लागि अन्य सरकारी, गैरसरकारी संघ संस्थाको रचनात्मक सहयोग प्राप्तीका लागि पहल गरिने छ ।
- बिपद् जोखिम न्युनिकरण सम्बन्धी कार्य योजना बनाई लागु गरिने छ ।
- विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना, खोज तथा उद्धार, राहत सामग्रीको पूर्व भण्डारण, वितरण र समन्वयको कार्यलाई प्राथमिकताका साथ अगाडि बढाइनेछ ।
- प्राकृतिक विपदको प्रारम्भिक खोज तथा उद्धारका लागि नेपाल प्रहरी तथा शसस्त्र प्रहरी बललाई परिचालनको लागि स्रोत साधन र प्रविधियुक्त बनाई तयारी अवस्थामा राखिनेछ ।

३. फोहोर मैला तथा ढल व्यवस्थापन

- **"नगरवासीको एउटै रहर, स्वच्छ, सफा, हराभरा र समृद्ध बोदेबर्साईन नगर"** को नारा सहित फोहरमैलालाई व्यवस्थापनका लागि ल्याण्डफिल्ड साइटको खोजी गरी फोहरमैलाको उचित ब्यबस्थापन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- जथाभावि फोहर फाल्ने कार्यलाई निरुत्साहित गरी नगरक्षेत्रको सबै स्थानमा सरसफाई अभियान संचालन गरिने छ फोहर व्यवस्थापनमा असहयोग गर्नेलाई कानूनी कारवाहीको लागि आवश्यक प्रकृया अवलम्वन गरिने छ ।
- बजार क्षेत्रभरी रहेको सडक तथा सार्बजनिक अतिक्रमणलाई ध्यानमा राखी खुल्ला सडक, सफा शहर (Open Road Clean Market) को अबधारणालाई क्रमशः कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
- नगरमा व्यवस्थित ढल निकासका लागि योजना तजुमा गर्न आवश्यक अध्ययन गराउन पहल गरिने छ ।

- बाटो घाटो तथा सार्वजनिक स्थानमा पशु चौपायाहरु बाधेको वा छाडेने कार्यलाई निरुत्साहित र दण्डित गरिने छ साथै विभिन्न संघ संस्थाहरुसँग सरसफाई व्यवस्थापनमा सहकार्य गरिनेछ ।
- बजारलाई सुन्दर र सफा राख्न बजार क्षेत्रभित्रको ढल निकासको कार्यलाई ब्यबस्थीत रुपले संञ्चालन गरिने छ ।
- उपभोग्य बस्तुहरुको बिक्री बितरण कार्यको लागि नियमित अनुगमन गरिने छ र अखाद्य तथा म्याद नाघेका खाद्यबस्तुको बिक्री बितरण कार्य बन्द गरिने छ ।
- नगरक्षेत्रमा निर्माण हुने जुनसुकै प्रकारका सार्वजनिक एवं नीजि संरचना भुकम्प प्रतिरोधि हुने गरी मात्र बनाईने/बनाउन अनुमति दिईनेछ ।
- विपद् प्रतिकार्य योजनाका लागि नेपाल रेडक्रस सोसाइटी नेपाल प्रहरी, सशत्र प्रहरी बल नेपाल समेतको सहकार्यमा विपद् प्रतिकार्य टिमहरुको निर्माण गरीने छ ।
- नगरपालिका क्षेत्रलाई भुकम्प जस्ता दैवी प्रकोपको क्षति न्यूनिकरण गर्न भुकम्प प्रतिरोधी भवन निमार्ण तालिम आबश्यकताका आधारमा संचालन गर्ने नीति अबलम्बन गरीनेछ । साथै भूकम्प प्रतिरोधि तालिम लिएका निर्माण व्यवसायी संगको सम्झौता सहित घरनक्सा पासका लागि आवेदन दिने अनिवार्य व्यवस्था गरीनेछ । प्रत्येक वर्ष त्यस्ता व्यवसायिले तोकेको शुल्क तिरी सो प्रमाणपत्र नविकरण गर्नुपर्ने छ ।
- कुहिएर जाने र नजाने फोहर छुट्टयाई फोहोरबाट मोहर बनाउने कार्यलाई प्राथमिकताका साथ अगाडी बढाइने छ ।
- फोहोर मैला ब्यबस्थापनका लागि वडा स्तरीय खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छता समन्वय समिति, स्थानीय युवा क्लब, टोल विकास समिति तथा बस्तीस्तरका समुह वा समितिहरुलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।

ङ) संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह र सुशासन

१.संस्थागत विकास तथा सेवा प्रवाह

- ***जनता कार्यालयमा होइन, कार्यालय जनतामा जानु पर्छ*** भन्ने मुल मन्त्रलाई स्थापित गरिनेछ ।
- आम जनतालाई सेवा दिने कार्यालयहरूलाई प्रत्यक्ष रुपमा महसूस हुने गरी दैनिक प्रशासनिक सेवालाई झन्झटमुक्त, छिटोछरितो, सर्वशुलभ, जनमुखी र पारदर्शी बनाईनेछ ।
- सार्वजनिक प्रशासनलाई भ्रष्टाचार मुक्त बनाईनेछ । भ्रष्टाचार विरुद्ध शून्य सहनशीलता (Zero Tolerance) को नीति अवलम्बन गरिनेछ
- **बेदेबर्साइन नगरपालिकाको प्रतिवद्धता मुस्कान सहितको सेवा,** भन्ने मूल नारालाई नगरका १० वटै वडा कार्यालयहरुमा थप प्रभावकारी बनाउँदै नगरपालिकाको सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई सेवाग्राही मैत्री बनाउदै लगिने छ । जसका लागि नगरपालिकाका जनप्रतिनिधिहरु तथा कार्यरत जनशक्तिको क्षमता विकास तालिम, अनुभव आदान प्रदानका लागि अवलोकन भ्रमण गराउने व्यवस्था मिलाईने छ ।
- कर्मचारीलाई समय सापेक्ष प्रविधि मैत्री बनाउनका लागि क्षमता विकास तालिम प्रदान गर्ने नीति अबलम्बन गरीने छ । प्रचलित कानुन बमोजिम कार्य सम्पादनमा आधारीत कर्मचारी मूल्यांकन पद्दतीलाई अपनाइने छ ।

- जनप्रतिनिधिहरु र नगरपालिकामा कार्यरत कर्मचारीहरुका बीच कम्तिमा चौमासिक रुपमा संयुक्त बैठक बस्ने नीतिलाई कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
- कर्मचारीहरुमा उत्प्रेरणा बढाई कार्यसम्पादनलाई अव्वल बनाउन चालु आ.व. देखि यस नगरपालिकामा कार्यरत कर्मचारी (गत आ.व. देखि निरन्तर रुपमा सेवा करारमा कार्यरत कर्मचारी समेत) लाई मासिक फिल्ड भत्ता र स्थानीय भत्ताको व्यवस्था गरी उत्प्रेरित गर्ने नीति लिइनेछ । बृत्ति विकासलाई मध्यनजर गरी **JOB ROTATION, JOB ENLARGEMENT** जस्ता कर्मचारी क्षमता विकासका कार्यक्रम संचालन गरीने छ ।
- करार सेवाद्धारा व्यवस्थापन गरीएका जनशक्तिले मूलभूत रुपमा अग्रपक्तिमा बसी कार्य गरिरहेको हुदाँ गत वर्ष देखि निरन्तर काम गर्दै आएका तथा सेवा करारमा कर्मचारी छनौट तथा सिफारिश समितिको सिफारिश अनुसार सेवा करारमा नियुक्त मौजुदा सेवा करारमा रहेका जनशक्तिलाई अर्को व्यवस्था नभए सम्मका लागि निरन्तरता दिइनेछ ।
- दैनिक प्रशासनलाई छिटो छरितो बनाउन विद्युतीय प्रणली लागु गरिनेछ । नगरपालिकाको आफ्नै वेभसाइटमार्फत् नगरको सम्पूर्ण सूचना सार्वजनिक गर्ने कार्य प्रारम्भ भइसकेको हुँदा सो कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- **"जनता संग जनताको सरकार, छिटो छरितो र सर्वसुलभ सेवाप्राप्त गर्ने नागरिकको अधिकार"**अवधारण अनुसार हरेक महिना कम्तिमा एक वडा कार्यालयको अनुगमन गरिनेछ । नगर प्रमुखबाट स्थलगत रुपमा जनप्रतिनिधी-नगरबासी भेटघाट कार्यक्रम गरी गुनासो सुन्ने कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- सुशासनका आधारभूत पक्षहरु उत्तरदायित्व, जवाफदेहिता, पारदर्शिता, जनसहभागितालाई प्रबर्द्धन गर्दै सेवाग्राहीहरुलाई सुशासनको अनुभूति दिलाइनेछ ।
- प्रत्येक वडामा गुनासो पेटिकाको व्यवस्था गरिनेछ । जसमा राम्रो काम गरेको, नगरेकोलाई हेरी राम्रो काम गर्नेलाई अझ राम्रो गर्न प्रोत्साहन स्वरुप पुरस्कृतको व्यवस्था गरिनेछ ।
- नगरपालिकाको सेवा प्रवाह तथा काम कारवाहीका सम्बन्धमा नियमित रुपमा सार्वजानिक सुनुवाई गरिनेछ र वडामा पनि वडा स्तरीय सार्वजानिक सुनुवाई गरिनेछ ।
- निर्वाचित पदाधिकारी र कर्मचारीहरुलाई कम्पुटर सम्वन्धी तालिम दिईने नीति अबलम्बन गरिनेछ ।
- कर्मचारीलाई उत्प्रेरित गर्न कर्मचारीको योग्यता क्षमता र विज्ञताका आधारमा जिम्मेवारी उपयुक्त व्यक्तिलाई उपयुक्त स्थान (Right Man in the Right Place) भन्ने सिद्धान्त परिपालन गरिने छ ।
- कर्मचारी र जनप्रतिनिधिले अवलम्वन गर्ने आचर संहिता कडाइका साथ पालना गरिनेछ ।
- प्रत्येक वडा तथा नगर कार्यपालिकाको कार्यालयमै डिजिटल नागरिक वडापत्र राख्ने व्यवस्था मिलाईने छ ।
- जनताले माग गर्ने कानुन बमोजिमका जुन सुकै सूचना उपलब्ध गराउनका लागि एक संयन्त्र निर्माण गरी जनताको सूचनाको हकको सम्मान गरिनेछ ।

- स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ मा व्यवस्था भए बमोजिम अवकास कोषमा हरेक वर्ष रकम विनियोजन गरी कर्मचारी कल्याणकोषको संचालन कार्यपालिकाबाट स्वीकृत विनियामावली बाट गरिनेछ ।
- नगरपालिकाको आफ्नै प्रयत्नमा विश्वका बिभिन्न शहर/काउन्टीहरुसँग मितेरी (Friendship) सम्बन्ध विकास गर्ने नीति अवलम्वन गरिनेछ ।

- हरेक वडामा युवा प्रोफइल डेस्कको स्थापना गरेर रुची, आवश्यकता र क्षमता अनुसार युवाहरुलाई अभिमुखीकरण तालिम प्रदान गरी कृषि मजदुर, सिकर्मी, डकर्मी, विद्युत प्राविधिक, प्लम्बर जस्ता प्राविधिक ज्ञान सीप युक्त जनशक्ति तयार गरिनेछ ।

२. सार्वजनिक खरीद तथा सम्पत्ति व्यवस्थापन

- नगरपालिकाको लागि सार्वजनिक खरीद तथा अन्य बन्दोबस्तीका सामान सम्बन्धी विषयको सम्पादन संघीय, प्रदेश र नगरपालिकाको मौजुदा कानुनको परिधी भित्र रहेर सम्पादन गरिनेछ ।
- नगरपालिकाभित्रको सार्वजनिक तथा सरकारी सम्पत्ति, सामुदायिक सम्पत्ति, भवन, सडक, पसल, व्यवसाय, पूर्बाधार, उद्योग, खानी तथा खनीज, वनको विवरण सहितको अद्यावधिक अभिलेखलाई व्यवस्थित गरिनेछ ।
- नगरपालिकाको स्वामित्वमा रहेको सम्पत्तिको अद्यावधिक अभिलेख राखिनेछ ।
- नगरपालिकास्थित सरकारी सम्पत्तिको संरक्षण, सम्बद्धन र एकीकृत अद्यावधिक विवरण राखिनेछ ।

३. स्थानीय तह, प्रदेश र संघसँगको सम्वन्ध र समन्वय तथा वडासँगको समन्वय

- संघ तथा प्रदेश तहमा संविधान तथा कानुन बमोजिमको सहभागिता तथा प्रतिनिधित्वको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- जिल्ला समन्वय समिति, वडा तहसँगको सम्पर्क, समन्वय, पत्राचार, सभा, समारोह, शिष्टाचार लगायताका विषयमा व्यवस्थित कार्यविधि अपनाइनेछ ।

४. बैठक व्यवस्थापन

- नगर सभा र नगर कार्यपालिकाले निर्माण गरेको कानुनको परिधि भित्र रहेर हरेक सभाको बैठक व्यवस्थापन व्यवस्थित रुपमा गरिनेछ ।
- कार्यपालिकाको निर्णयहरुको विद्युतिय माध्यमबाट अभिलेखीकरण तथा प्रकाशन गरिनेछ ।
- कार्यपालिकाका विभिन्न समिति, उपसमिति, कार्यदलको बैठक व्यवस्थापनलाई चुस्त दुरुस्त र व्यवस्थित गरिनेछ ।
- बैठकको मूल्य, मान्यता तथा वरियता समेतलाई मध्य नजर गर्दै बैठकलाई अनुशासित र मर्यादित बनाइनेछ ।

५. बजार अनुगमन, गुणस्तर, नापतौल, खाद्य सुरक्षा र उपभोक्ता हित संरक्षण

- स्थानीय व्यापार, वाणिज्य, वस्तुको माग, आपूर्ति व्यबस्थापन तथा नियमित अनुगमन गरिनेछ ।
- बजार तथा हाट बजारलाई व्यवस्थापन गरिनेछ ।

- उपभोक्ता अधिकार तथा हित सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड निर्माण र सो को व्यवस्थित कार्यान्वयन र नियमन गरिनेछ । कालाबजारीलाई पूर्णरुपमा नियन्त्रण गरिनेछ ।
- स्थानीय वस्तुहरूको उत्पादन, आपूर्ति तथा निकासी प्रक्षेपण, मूल्य निर्धारण नियमित अनुगमन गरीनेछ ।
- स्थानीय व्यापार र वाणिज्य सम्बन्धी पूर्वाधार निर्माण कार्यलाई प्राथमिकतामा राखी कार्य अघि बढाउने नीति अवलम्बन गरिनेछ
- स्थानीय वस्तु र सेवा व्यापारको मूल्य तथा गुणस्तरको अनुगमन र नियमन गरिनेछ ।
- उपभोक्ता सचेतना, लक्षित उपभोक्ताको लगत व्यवस्थापन र स्थानीय वस्तु तथा सेवाको गुणस्तर परीक्षण कार्यलाई अघि बढाइनेछ ।
- खानेपानी, खाद्य पदार्थको गुणस्तर नियन्त्रण, स्थानीय व्यापार प्रवर्द्धन सहजीकरण र स्थानीय बौद्धिक सम्पत्तिको संरक्षण, प्रवर्द्धन र अभिलेखाङ्कन गरिनेछ ।

६. आन्तरिक लेखापरीक्षण

- आन्तरिक लेखा परीक्षकको व्यवस्था गरी कार्यालयमा आन्तरिक लेखापरीक्षण शाखा बाट कार्यसम्पादन गरिनेछ ।
- साविक गा.वि.स.को लेखापरीक्षणबाट देखिएका वेरुजुको लगत विवरण तयार गरी बेरुजु असुल उपर गरिनेछ । सो को अभिलेख व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- अन्तिम लेखापरीक्षण कार्यमा सहयोग, समन्वय र सहजीकरण गरिनेछ ।
- लेखापालन सम्वन्धी क्षमता विकास तथा तालीमको व्यवस्था गरिनेछ ।

७. विदा, उत्सव, उर्दी, जात्रा, पर्व, उपाधी, विभुषण

- स्थानीय चाडपर्व, सार्वजनिक विदा, उत्सव, जात्रा, उर्दी आदिको स्थानीय आवश्यकता अनुरुप उचित व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- उपाधी तथा विभुषण सम्वन्धी सिफारिश, अभिलेख व्यवस्थित रुपमा राखिनेछ र वितरण कार्यलाई पारदर्शी बनाइनेछ ।

. कानून तथा न्याय

१. नगर प्रहरी :

- चालु आ.व.को नीतिगत व्यवस्था र अस्थायी दरबन्दी सिर्जन भए अुनरुप प्रक्रिया पुरा गरी नगर प्रहरी सेवा करारमा नियुक्त गरिनेछ । नेपालको संबिधानको धारा २२६ को अधिनमा रही नगर प्रहरी ऐन नियम बनाई नगर प्रहरी सेवालाई व्यवस्थित गरिनेछ ।
- स्थानीय तह सञ्चालन कार्यविधी अनुरुप नगरको शान्ति सुरक्षा र जनसेवाको कामलाई व्यवस्थित गर्न नगर प्रहरी गठन प्रक्रिया अगाडी बढाइने छ ।
- संघीय तथा प्रदेश कानूनको अधिनमा रही नगर प्रहरीको सञ्चालन तथा व्यवस्थापन नीति, कानून, मापदण्ड, कार्यान्वयन र नियमन गरिनेछ ।
- नगर प्रहरीमार्फत देहायका कार्य सम्पादन गरिनेछ ।
  - नीति, कानून, मापदण्ड, निर्णयहरु कार्यान्वयन सम्बन्धी कार्य,
  - सार्वजनिक भौतिक संरचना र सम्पत्तिको संरक्षण सम्बन्धी कार्य,

- नगरपालिकामा हुने सभा समारोह, परम्परागत जात्रा, चाडपर्वको व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य,
- स्थानीय बजार तथा पार्किङ्ग स्थलको व्यवस्थापनमा सहयोग सम्बन्धी कार्य,
- कार्यपालिकाले तोके बमोजिमका नीति, योजना, कार्यक्रम कार्यान्वयन सम्बन्धी कार्य,
- नगर बस्ती सरसफाई सम्बन्धी मापदण्डको कार्यान्वयन र कसूर उपर छानविन र अनुसन्धान सम्बन्धी कार्य,
- स्थानीय न्यायिक समितिले गरेका आदेश, फैसला कार्यान्वयन सम्बन्धी कार्य,
- कार्यालय परिसर, सम्पदा, सार्वजनिक, ऐलानी, पर्ति जग्गा, सार्वजनिक भवन तथा भौतिक पूर्वाधारको संरक्षण र सुरक्षा सम्बन्धी कार्य,
- विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य,
- अपराध रोकथाम तथा अनुसन्धान सम्बन्धी कार्य,
- फूटपाथ तथा हाट बजार(गुदरी) को सुरक्षा एवं अन्य व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य,
- भौतिक संरचना निर्माण कार्यको रेखदेख, नक्सापास नगरी भवन/संरचना निर्माण गरेको हकमा सोको नियन्त्रण तथा सूचना संकलन र प्रतिवेन जानकारी सम्बन्धी कार्य,
- दैनिक गतिविधिको नियमित प्रतिवेदन सम्बन्धी कार्य,
- काला बजारी तथा गुणस्तर नियन्त्रण सम्बन्धी तोकिएका कार्य,

२. न्याय, कानून तथा मानव अधिकार प्रवर्द्धन

- असहाय र अन्यायमा परेकाहरुलाई निशुल्क कानूनी परामर्शका लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाईनेछ ।
- कानुन विपरित स्थापना भएका उद्योग, कलकारखाना, प्राकृतिक स्रोतको अनुचित तवरले दोहन गर्नेलाई कानुनको दायरामा ल्याइनेछ ।
- विवाद साधान र मेलमिलापका लागि केन्द्र र सबै वडाहरुमा मेलमिलाप केन्द्र स्थापना, सञ्चालन र क्षमता विकास गरिने छ ।
- शान्ति सुरक्षा सुदृढ र प्रभावकारी वनाउन सुरक्षा निकायहरुको पुर्वाधार निमार्णमा आवश्यक सहयोग गरिने छ ।
  - संबिधानमा उल्लेखित सबै संबैधानिक ब्यबस्थाहरु, प्रदेश कानुन र स्थानीय तह सञ्चालनका लागि बनेका कानुन तथा कार्यबिधीहरु मातहत रहि कार्यान्वयन गरिने छ ।
  - न्यायिक समितिको सचिवालय, व्यवस्थापन गरी न्याय, कानून, मानव अधिकार प्रवर्द्धन तथा मेलमिलाप र मध्यस्थता, निर्णय तथा फैसला कार्यान्वयनलाई व्यावहारिक रुपाम कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
  - न्याय तथा कानूनी राज्यको परिपालना गर्दै मानव अधिकारको संरक्षण तथा प्रवर्द्धन गरी व्यक्ति र समुदायबीच मेलमिलाप र मध्यस्थताको कार्यलाई व्यावहारिक रुपमा कार्यान्वयनको शुरुवात गरिनेछ ।
  - न्यायिक निर्णय तथा फैसला कार्यान्वयनको लागि न्यायीक इजलास लगायतका भौतिक संरचना निर्माण, संस्थागत क्षमता विकास र सांगठनिक संरचना निर्माणको कार्यको थालनी गरिनेछ ।

- न्यायीक इजलास स्थापना गरिनेछ ।

३. विधायन

- कार्यपालिका तथा सभामा पेश गर्नुपर्ने विभिन्न ऐन, नियम, निर्देशिका एवं कार्यविधि लगायतका कानूनको मस्यौदा तयारी गर्दा सरोकारवाला संग राय सुझव तथा सल्लाह लिई अन्तिम तयारी गरिनेछ ।
- नीति, कानुनको प्रमाणीक प्रतिको संरक्षण, प्रकाशन र अभिलेखलाई व्यवस्थित गरिनेछ ।

वित्तिय क्षेत्र

१.राजश्व परिचालन

- प्रगतिशील कर प्रणाली अवलम्बन गरिने छ । सोका लागि कर सम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- सबै करदाताहरु स्वतःस्फूर्त रुपमा करको दायरा भित्र आउने गरी करका नयां क्षेत्रहरु पहिचान गर्दै करका दरमा व्यापक न्यूनीकरण गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- कर प्रशासनलाई सरल, सवल र पारदर्शी बनाईने छ । सबै किसिमका आय र व्यवसायलाई करको दायरामा ल्याइने छ ।
- करदाताको अभिलेख अद्यावधिक गरिनेछ । नगरपालिकाले प्रवाह गर्ने सेवालाई कर तथा शुल्क सँग आवद्ध गरीनेछ ।
- आन्तरिक आय वृद्धि गर्ने रणनीति अवलम्वन गरिनेछ ।
- राजश्व परामर्श समितिको सुझावका आधारमा कर, दस्तुर, शुल्क, भाडा निर्धारण गरिनेछ ।
- तोकिएको समयमा बढी कर बुझाउने करदातालाई सम्मान गरिने छ ।
- करदाता शिक्षा मार्फत नगरवासीलाई कर तिर्न अभिप्रेरित गरिने छ ।
- करका नयाँ संभावना पहिचानका लागि अध्ययन गरिने छ ।
- घर बहाल कर नियमित रुपमा बुझाउन प्रोत्साहन गरिनेछ र नियमित रुपमा अनुगमन गरिनेछ ।
- नगरपालिका भित्र रहेका सार्वजनिक पोखरीहरुको ठेक्काबाट संकलन भएको राजश्व रकम ७० प्रतिशत सोही वाडमा वडा समितिको निणर्य अनुसार पून्जिगत कार्यमा खर्च गर्ने र ३० प्रतिशत रकम नगरपालिकाबाट खर्च गर्ने नीति लिइनेछ ।

२. वित्तिय व्यवस्थापन तथा सुशासन :

- वित्तीय अनुशासन कायम गर्न शुन्य पेश्की नीति लागू गरिने ।
- करको दरमा वृद्धि भन्दा करको दायरा विस्तर गर्ने नीति लिइनेछ सो अनुरुप सम्पत्ती कर लगाईनेछ ।
- स्थानीय तहले कानुन अनुसार प्राप्त गर्नुपर्ने कर, दस्तुर, सेवाशुल्कलाई समयानुकुल वैज्ञानिक व्यावहारिहक, नागरिकमैत्री तथा पारदर्शी बनाई नगरको समग्र आन्तिरिक आयमा वृद्धि गरिने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

- आर्थिक पारदर्शिताका लागि नगरपालिकामा भएका हरेक आर्थिक कारोवारहरुलाई वेभ साइट मार्फत नियमित रुपमा सार्वजनिक गरिनेछ ।
- नगरपालिकाबाट गरिने सम्पूर्ण ठेक्का पट्टाहरु E-Biding मार्फत गरिने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

च.विविध

- हामीले भोगि रहेका भौतिक पूर्वाधारहरुको समस्या विदितैछ । हाल सम्म भाडामा रहेका वडा कार्यालयहरुलाई आफनै भवनमा व्यवस्थापन गरीनेछ । मुख्य प्रशासनीक भवन निर्माणधिन रहेको र हाललाई व्यवस्थापन गरीएका भवनमा बढदो कर्मचारी संख्या र थप बढन सक्ने संख्यालाई ध्यानमा राखि बर्साईन बजारमै भाडामा घर वा कोठालाई निरन्तरता दिइनेछ ।

आज्ञाले
गजेन्द्र नाथ शर्मा
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत